ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫ਼ਤਿਹ

The Sikh Bulletin

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ

September-October 2008 ਅੱਸੂ-ਕੱਤਕ ੫੪੦ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ editor@sikhbulletin.com **Volume 10, Number 9&10**

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA **Fax** (916) 933-8020
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Editorial……………………………………………………1
Sri Guru Granth Sahib: Parkash and
Gurgaddi Diharas, Karminder S. Dhillon, Malaysia……2
Message of Guru Nanak, Hardev S. Shergill……………6
Stone of Guru Granth Sahib Varsity Laid, TNS……….10
Significance of Year 2008 for Sikhs, Sawan Singh……10
Gems of Moral and Spiritual Wisdom From
Sri Guru Granth Sahib, Sawan Singh…………………..12
Sri Guru Granth Sahib, Sawan Singh …………………..12
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ……………….…17
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ:
ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ, ਡਾ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ………...……21
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਨੇ ਬਾਣੀ
ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਜੀਉਣਵਾਲਾ)……..25
ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੋ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ………..32
ਅਰਦਾਸ, ਪੰਥ ਰਤਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ……………………34
'ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ---', ਪ੍ਰੋ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਾਲੇ……34
Book Page……………………………………………..38

Editor in Chief
Hardev Singh Shergill
Editorial Board
Gurpal Singh Khaira, USA
Gurcharan Singh Brar, Canada
Dr. Sarjeet Singh Sidhu, Malaysia
Production Associates
Amrinder Singh
Sachleen Singh

This issue of the Sikh Bulletin is only in electronic format being sent to those whose email addresses we have. If you or someone you know would like to receive it please provide the email address. You may also pass it along to those on your email list.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:
editor@sikhbulletin.com
Our Website: www.sikhbulletin.com

EDITORIAL

SRI GURU GRANTH SAHIB

It was on October 7, 1708 that Tenth Nanak bestowed the Guruship for the Sikhs upon Sri Guru Granth Sahib, thus making us the only people in the Orient the *'People of the Book'*; and the Sikhs all over the world are celebrating this 300th anniversary of Gur Gaddi Divas.

Sikh religious scripture is unique among world's religious Granths in more ways than one. This is the only Granth that has the authentic, original, unadulterated writings of the authors. They were recorded by the authors themselves. Not only that, in addition to the writings of six Gurus, it also includes the writings of Bhagats, both Hindu and Muslim, and Bhats in its 1430 pages, including Ragmala. It goes without saying that only those writings of Bhagats and Bhats are included that are compatible with the message of Guru Nanak. Ragmala is a controversial entry. Yet another controversy is about some banis attributed to Mardana by some scholars while others contend Mardana is not the author of those banis. Perhaps that explains the discrepancy in number of banis attributed to Bhagats in various sources.

Substantial sums of money are being spent over this celebration but the celebration would be more meaningful if at the same time attempts are made to translate SGGS into other languages of the world, just as the Bible has been translated. This writer is familiar only with the English language and has examined at least four different translations of SGGS in this language. They all fall short of conveying the real meaning of Gurbani. One reason could be that they are attempts by individuals and very literal. What is needed is a cooperative effort by several scholars expert in English and languages used in SGGS, expertise in grammar of SGGS, ability to translate poetry in one language into prose in another language and mastery at conveying the real 'meaning' of a word or phrase rather than 'literal' translation that makes '*gur gur meetha deena' mean 'God gave me molasses'*.

Thanks to the efforts by S. Harcharan Singh, Publisher and Editor-in-Chief of Sikh Virsa in Calgary, this writer also got an opportunity to participate in one such seminar on 300th anniversary celebrations. That paper and two papers from two other participants are included in this issue. In addition to his paper on the subject of SGGS, S. Gurcharan Singh Brar's article 'ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੋ' deserves a special mention. Of all the people who got involved with the Singh Sabha International movement that began at Roseville, California, he is the only person who, with the help of a few dedicated associates, has carried on the torch to spread the message of Guru Nanak. In cooperation with the Missionary College in Ludhiana that supplies qualified missionaries, his group, Singh Sabha International Canada, matches the missionaries with those generous Sikhs in Diaspora who wish to fund the cost for the benefit of their villages. We urge you to support this effort financially. Hardev Singh Shergill

SRI GURU GRANTH SAHIB: PARKASH & GURGADEE DIHARAS

By Karminder Singh Dhillon, Ph.D (Boston)
Kuala Lumpur, Malaysia.

Gurpurab[1] is the term Sikhs use to celebrate events relating to our Guru. The *Gurpurab* of the highest significance relates to our present *Guru – Guru Granth Sahib Ji*. Sikhs celebrate two *purabs* relating to the *Guru Granth Sahib – Pehla Parkash Dihara* and *Gurgadee Dihara*. The *Parkash Dihara* (literally installation day) refers to the incident when the *Pothee Sahib* (as the *Granth Sahib* was called then) was completed by Guru Arjun Dev Ji at Kartarpur and installed for the first time at the Golden Temple in Amritsar. Baba Budha Ji was installed the first *Granthee* (minister of the *Granth*). Guru Arjun Dev paid obeisance (*matha tekna*) and the *Pothee* became a permanent feature of Sikh *diwans* from then on. The *Gurgadee Dihara* refers to the incident of Guru Gobind Singh re-compiling, at Sabo Ki Talwandee, the *Pothee Sahib* (by adding the *Banee* of Guru Teg Bahadur) and installing it at Damdama Sahib. The tenth Guru paid obeisance, installed Bhai Mani Singh as the *Granthee*, and declared that from then on, the Guru of the Sikhs would be in the form of *Guru Granth Sahib Ji*.

The month of September saw Sikhs all over the world celebrate these two *Diharas*. This article is written in the celebratory mood of these *Diharas* – particularly *Gurgadee Dihara* which sees its third centenary in 2008 – with a view of providing a brief overview relating to *Gurbanee* and the *Granth Sahib.*

Understanding the Structure of GGS.

The Guru Granth Sahib contains 1430 pages of *Gurbanee*. The Granth is organized into 31 chapters based on 31 *Raags*[2]. Some of these 31 *Raags* have sub-*raags* or *misrat* (combined) *rags*[3] which makes the total *raags* into 48[4]. The final verse of the *Guru Granth Sahib*

"Sabhaiy Putar Ragan Key Aatharan Dus Vees" GGS page 1430 certifies this. Translated literally "the family of *raags* herein are eighteen, ten and twenty." The verse "eighteen, ten and twenty" represents a poetic way of indicating a total of 48 *raags* since the three counts add up to 48. The *banee* within each *raag* is arranged in the order of the Gurus. Guru Nanak's followed by Guru Angad's and so on. Then comes the *banee* of the Bhagats. The *banee* of the Gurus is further arranged in this poetic order – *shabads, astpadees, chants, vaars* followed *by Bhagat banee*. The Guru Granth Sahib contains the *banee* of six Gurus – Gurus Nanak, Angad, Amardas, Ramdas, Arjun and Teg Bahadur[5]. Guru Angad Dev's *banee* consists of *saloks* only – all of which are incorporated in the *vaars*. The GGS further has the *banee* of 16 Hindu and Muslim *bhagats*. It further has the *banee* of ten *Bhatts*[6] (contemporaries of Guru Arjun and originating from south India), two *ragees / kirtenias* of Guru Amar Das ji who lived up to Guru Arjun's time(Bhai Satta and Bhai Balwand), one poet (Sundar), and Bhai Mardana. Amongst the Gurus, the most number of *shabads* belong to Guru Arjun followed by Guru Nanak and the least to Guru Teg Bahadur.[7] Amongst the *bhagats*, Kabeer has the most, with some *bhagats* having only a single shabad.[8]

The above mentioned information is contained in the heading of every *shabad*. For instance: the heading *Bilawal Mahala 1 Chant Dekhni* (GGS page 843) means the *shabad* comes from the *Bilawal raag* chapter. *Dekhni* indicates a sub-*raag* namely Southern *Bilawal* or *Karnatik Bilawal* as opposed to Northern *Bilawal* or what is now called Hindustani *Bilawal* (and was hence sung in *Karnatik Bilawal* originally upon composition), and is the *banee* of the 5th Guru. *Chant* tells us the kind of poetic order namely that the *shabad* is written in six lined rhyming verses. *Dupdey, Chaupdey* and A*stpadee* would mean 2, 4 and 8 lined rhyming verses respectively. At the end of every *shabad* there is a numeral or a number of numerals as shown for instance in this *pangktee* taken from GGS page 848:

Nanak Jal Jaleh Samaya Jotee Jot Meekauy Raam
.[4] 2] 5] 9]

This is an intricate counting system deployed by Guru Arjun when he compiled the *Pothee Sahib* to keep count of *shabads* by *Gurus* or *Bahagats* in particular poetic orders. This *shabad* is therefore the fourth one by the same Guru in the current context, second in the running poetic order, 5th in the sub heading, and 9th in the chapter. This counting system has made it impossible for anyone to adulterate the *Granth* by adding or subtracting *shabads.*

Every *shabad* has a *rahao* line. Literally, *rahao* means 'to pause'. But *rahao* in a *shabad* does *not* mean to pause. There is no need for the reader to pause at a particular line. To understand *rahao* one needs to look at the context of a *shabad*. Just like the word "stop" means just that. But when one sees this sign at a road junction for instance, it has to be understood contextually – within the context of a road, a junction and vehicle driving individuals. Contextually it means stop, look left and right, give way to who has right of way, and then *go (*ironical, because to go is the exact opposite of stop*)*. If we took the literal meaning of stop to mean stop, all road junctions would be full of stopped traffic, and every junction would be a parking lot. To provide another instance, the word "stop" in a telegram or telex message means end of the sentence and not that the reader has to stop reading there. If the literal meaning was taken, no telegram would be read beyond its first sentence.

Every *shabad* in the GGS has three contexts. First it is poetry. Second it has a message. And third, it is a musical composition. *Rahao* thus has three meanings – one for each of these contexts. Every poetic composition has a title;

hence *rahao* is the title of the poetry that forms the particular *shabad*. Since the beginning line of the *shabad* is used to denote the writer, the *raag* and sometimes the *taal*, the title line had to placed within the *shabad* as the *Rahao* line. Second, every message has a core message around which sub-messages revolve. In this context, *Rahao* means the core message, summary meaning or gist. The rest of the *shabad's* messages revolve around or further explain and exemplify the *rahao*. Hence the best way to understand a *shabad* is to first understand the *rahao* - once you get the core message, the rest of the messages fall into place. Third, the *shabad* is a musical composition. In Indian classical music, the order of singing a musical piece is *asthai* and *antra*. There is usually one *asthai* and multiple *antras*. One starts singing with the *asthai* and goes to *antra* 1, returns to *asthai* and goes to *antra* two, returns to *asthai* and proceeds to antra 3 and so on. The song must start and end with the *asthai*. So in this (musical) context, *rahao* means *asthai*. The *rahao* is the line one should use to start singing the *shabad.* It makes perfect sense to do this because the *asthai* contains the gist of the meaning and all the remaining lines (as multiple *antras*) will further help the listener understand the message of the *shabad*. A majority of our *ragees* go against this principle – they pick and choose their own *asthai* by taking the catchiest line, the line that fits easily into their chosen tune, or a line that is most simple in its understanding. As if kirten was a jingle. The *deras* have descended even further: they *create* their own *asthai,* called *dhaarna* and sing that as the chorus of the *shabad* that they are singing. The *dhaarna* is called *Kachee Banee* (since the wording is self-constructed by the *dera* singers)[9]. The commercialization of *kirten* has resulted in this rather unholy practice. A great majority of our *ragees* further do not sing the *shabad* in the *raag* it was composed by the Gurus. Such a rendition requires effort, and our *ragees* take the easy way out by fitting *shabads* into tunes that are ready made for them either by the film industry, *ghazal* singers or pop/folk musicians. A good majority of *ragees* master no more than 4 or 5 *raags* and fit every *shabad* into these.[10] The *dera* singers have again taken this transgression a step further: they have discarded *raags* all together (some 'sants' are openly heard demeaning *raags* and ridiculing those who use them) and have adopted the *dholki chimta*[11] "kirten"[12] called "*jotian dian dhaarna*."[13]

The language and grammar of the GGS is a subject of its own. There is a whole host of languages and dialects in the GGS – the most common is *Brej Bhaashaa,* also known as *Sant Bhaashaa*. This is a blend of a number of regional languages and has a style that is suited for spiritual, poetic and musical uses all rolled into one. This style is dominant enough to even appear in *shabads* that use foreign languages. For instance Guru Nanak's *shabad* in Persian in *Tilang Raag* on page 721 in GGS uses the *Brej* version of Persian and not pure Persian per se. Guru Arjun has also used a fair amount of ancient languages – *sanskrit, prakrti and gatha*.

Understanding the History of Gurbanee.

The origin of *Gurbani* as coming from the source, or root or the Creator Himself is provided by Guru Nanak in his verse in *Asa Raag* as follows:

Jaisee Mein Aivey Khasam Kee Banee, Teisra Karee Gyaan Vey Lalo." GGS pg 722. Meaning, the *Banee* as I say comes to me from the Master, and I say it just as it comes.

Extrapolating this verse, we can roughly figure the process of the composition of *Gurbanee*. Guru Nanak, in deep contemplation and deep communication with God is stirred to sing His praises. The nature and substance of the praise would determine the poetic structure. And the manner of Guru Nanak's emotions as connected to the substance of the subject matter of the Godly praise would determine the choice of *raag*[14]. As the composition formed in Guru Nanak's inner being, he requested Mardana to provide the background notes of the particular *raag*, and then proceeded to sing the composition with Mardana providing the music. Guru Nanak's spiritual discipline, and more importantly, his vision and mission (of eventually linking the Sikh soul and spirit to the *Shabad*) required that the *Banee* be recorded – something which he did personally and kept with him on person at all material times. Bhai Gurdas provides testimony of this fact in *Bhaiji's* writing to describe at least two events: Guru Nanak's travels and the succession ceremony. Bhai Gurdas ji writes for instance of Guru Nanak's dialogue with the learned Islamic leaders of Mecca and Medina;

"Puchn Gal Imaan Dee,
Kazee Mulan Ekathey Hoee.
Vadda Saang Vartayea
Lakh Na Sakey Kudrat Koee.
Puchan Phol Kitab Nu,
Hindu Vadda Key Musalmanoey.
Baba Akhey Hajian,
Shubh Amlan Bajho Dono Roey."

Translated: And the Kazis and Mullas gathered to engage Guru Nanak in a spiritual discourse. They said despite all their efforts, none could understand Nature. And they asked Guru Nanak, please research your book and tell us which way of life is superior – the Hindu way or Muslim one? Baba replied, Oh Hajjis, from the point of view of virtuous deeds, both are lacking," Two points are clear – one that Guru Nanak carried a "book" on his person during his travels, and two, that His answer as condensed (by Bhai Gurdas) talked about deeds. Bhai Gurdas has summarized, but it is likely that Guru Nanak referred to a number of *shabads* from his written collection that talked about virtuous deeds (it is very likely he recited parts of *Assa di Vaar* here, because some of its *saloks* address this issue of deeds and because we know the dialogue took place immediately after the morning Muslim prayer (which

coincides with *Asa Di Vaar* time) in the precinct of the mosque). Guru Nanak also had a dialogue relating to the creation of the universe, and it is likely he referred the Mullahs to *Oangkar Banee* in *Raag Ramkli* (GGS page 929) Bhai Gurdas also records that when the *Gurgaddi* was passed from Guru Nanak to Bhai Lehna, the ceremony involved, amongst other things such as the positioning of a *naareeal*, the offering of a *paisa*, circumambulation and the handing over of the 'book of *banee*.' This is how *banee* got passed from one Guru to the succeeding one, who in turn added their own.

The question of *bhagat banee* remains. A majority of the *Bhagats* mentioned in the GGS were cotemporaries of each other as *Gurbanee* provides the evidence in the form of each mentioning the other including cross mentions[15]. Some (Fareed for instance) preceded Guru Nanak by more than a century. There is record of Guru Nanak stopping at the ashrams of these *Bhagats* or their successors during his vast journeys. There is record of dialogues (either with the *Bhagats* of the GGS or their followers) and Guru Nanak collected the *banee* of these *bhagats*. His collection was highly selective, though. He chose writings that were in line with *Gurbanee* beliefs. For instance, Kabeer's writings in the *Beejak Granth* (used by his followers today) are up to ten times the volume that is found in the GGS. Guru Nanak included his selection of *bhagat banee* in his *pothi*. When the *pothis* (books) eventually got to Guru Arjun, he decided to compile it into one main volume – the *Pothee Sahib*, rearranged the *banee* in the format as described above, added his own, that of his contemporary *bhagats*, edited and clarified those portions of the *banee* of the *bhagats* that had potential of being misunderstood. For two years at Ramsar, Kartarpur, the Guru narrated the *Pothee Sahib* verse by verse and Bhai Gurdas transcribed it. The Pothee Sahib had 915 pages and 5751 shabads. Once completed, the Guru checked and signed the seal of approval by writing out the *Mool Mantar* from *Ek Oangkar* to *Gurparsaad* in his own handwriting. This *Pothee Sahib* (also called Kartarpuree *Bir* (volume) because that is where it was compiled) had 30 r*aag* chapters. It was then installed at Harmandar. The date was 1st of Bhadon month. The year was 1661.

Towards the final two years of Guru Gobind Singh's life, the tenth Guru re-compiled the *Pothee Sahib.* He had the entire *granth* re-written because Guru Teg Bahadur's *banee* had to be inserted in a variety of places.[16] A new rag chapter (*Jaijawanti*) was added by Guru Gobind Singh which contains the *banee* of Guru Teg Bahadur only. This work took nine months at Sabo Kee Talwandee with the Guru narrating and Bhai Mani Singh transcribing. This *bir* has 31 raag chapters in 1430 pages. It was installed at Damdama Sahib and is sometimes called the Damdami *Bir*. Guru Gobind Singh gave it the name we use today – *Guru Granth Sahib* after dictating to the Sikhs that he was passing on, that there would be no physical human Guru after him, and that the *Granth* would be the eternal living Guru of the Sikhs.

Understanding *Gurbanee* as Guru

This command of Guru Gobind Singh is often described as the starting point of a revolutionary idea in human spirituality relating to *Shabad* Guru (literally the *word* as the Guru). Yet the *Guru Granth Sahib* can be traced back to *Pothee Sahib*, and the *Pothee Sahib* to the *Pothi* which Guru Nanak regularly wrote in, carried on his person and passed on to succeeding Gurus. The concept of *Shabad* Guru is similarly traced back to Guru Nanak. The tendency is for Sikhs to think and conceptualize the Guru physically in the form of Guru Nanak till Guru Gobind Singh, and only think of *Shabad* from the starting point of *Guru Granth Sahib*. But *Gurbanee*, Sikh philosophy and the teachings of our Gurus do not transcribe to this view. When Guru Nanak had his discourse with the Yogees, they raised the question of the Guru and asked him

'*Kavan Guru Jis Ka Tu Chela" (GGS page: 942)* Translation: What sort or who is the Guru whose disciple you are. And Guru Nanak replied:

Shabad Guru Surat Dhun Chela. Translation: The *Shabad* is my Guru and my contemplation (mind) its follower.

The fourth Guru made it clear: *Banee Guru, Guru Hai Banee, Wich Banee Amrit Sarey*: (GGS page 982) Translation: The *Banee* is the Guru, and the Guru is *Banee*, the whole of the nectar of spirituality is within the *Banee.* So it is evident that even during the physical life spans of our ten Gurus, the *shabad* within them was considered the Guru. Now this *shabad* is within the *Guru Granth Sahib*. From within the souls and spirits of the ten masters, the same *shabad* now resides within the Godly parameters of the *Guru Granth Sahib*. As the daily *ardas dohera* goes: *Jo Prabh Ko Mil Bo Chahey, Khoj Shabad Mei Lei.* Translation: And he who desires to meet with God, research / find Him within the *Shabad*.

The physical existences of the Gurus – as important as they were in bringing about the spiritual awareness that embodied Sikhi – still take a step back when the existence of the *shabad* within all then of them is considered. As Satta and Balwand say in their Ramklee Vaar :

Jot Oha, Jugat Saye, Sei Kayan Fir Palteeah. GGS pg 966.

Translation: their bodies changed, their methods were similar, but the light within them (*shabad*) was one and the same.

There were many who witnessed daily, served closely and saw repeatedly the physical Gurus with their own eyes, but

only those who could see and get to the *Shabad* within them were transformed. Prithi Chand, had a father for a Guru (Ramdas), a brother for a Guru (Arjun), and a nephew as a Guru (Hargobind). He stayed most of his life within the confines of a Guru household. The physical presence of three Gurus was available for him, yet he remained a sworn enemy of the *Guru Ghar*, because he was unable to see the *Shabad* within and beyond the physiques of the three physical Gurus that nature bequeathed into his fate. The same can be said of countless other beings who were not able to go beyond the physical. On the other hand, there were those who never met the Gurus in person, but were able to be touched by the *Banee, or Shabad*. Guru Amardas captures this as follows:

Satgur No Sab Ko Dekhda, Jeta Jagat Sansar. Dithiya Mukat Na Hovaee, Jichar Shabad Na kre Vichar. (GGS page: 594) Translation: Everyone here does see the True Guru. But seeing will not provide emancipation / salvation that will only happen when the *shabad* is contemplated upon.

Sikhs and the Guru.

The 300th anniversary of the *Gurgaddee Dihara* should inspire the Sikh to get connected to the Guru. This can be achieved by self reading, understanding, knowing or researching the GGS. It would be most beneficial if every Sikh would undertake to read or listen to the entire *Granth* for the year that begins with the 300th anniversary and ends with the 301st. It works out to four pages per day. Better still, read these four pages from a *Teeka*[17], or translated version. Given the technology that exists, the GGS and a variety of transliterations, translations and audio versions are available at our fingertips. End.

The writer can be contacted at dhillon99@gmail.com. *Editor*.

Foot notes:

1. The word purab literally means an incident of importance. The prefix Gur is used to denote the incident's link to the Guru.
2. The 31 Raags and their sub-raags (in parentheses) in the order that they appear in the GGS are as follows: Sri, Majh, Gauree (Guareri, Cheti, Bairagan, Purbee, Malwa, Dekhni), Assa, Gujree, Devghandaree, Bihagra, Vadhans (Dekhni), Sorath, Dhanashree, Jaitsree, Todee, Bairari, Tilang, Suhee, Bilawal (Dekhni) , Gaund, Ramklee (Dekhni), Nar Narayan, Malee Gaura, Maru (Dekhni), Tukhari, Kedara, Bhairon, Besant, Sarang, Malar, Kanra, Kalyan, Parbhati (Dekhni), Jaijawanti.
3. The misrat raags in the GGS are (i) Gauree Maajh, (ii) Assa Kafee, (iii) Tilang Kafee, (iv) Suhee Kafee, (v) Suhee Lalit, (vi) Bilawal Gaund, (vii) Maru Kafee, (viii) Basant Hindol, (ix) Kalyan Bhopali, (x) Parbhati Bhibhas and (xi) Asawaree (within Assa).
4. Total (as illustrated in footnote 2 above) is 31 main raags, 11 sub raags, and six additional raags to create the misrats namely Kafee, Lalit, Hindol, Bhopali, Bhibhas and Asaawaree. Total raags 48.
5. The remaining Gurus did not compose Gurbanee, and Guru Gobind Singh's writings are found outside the Guru Granth Sahib. In the mid 1800s, writings attributed to the tenth Guru's were compiled into a collection titled Bachittar Natak Granth (BNG). The subject matter of these writings is vast, ranging from Godly praise and rewrites of mythology to historical narratives. A large portion of the writings in the BNG appears to be written by poets other than the Guru – some contemporary to the Guru and some that came much after him. The name gives an indication that the contents are less spiritual and more mythological/historical. In the early 1900s some Sikh groups, re-named the BNG as Dasam Granth and some have installed it in Gurdwaras beside the Guru Granth Sahib. This move resulted in intense controversy within the Sikhs. A positive result of the BNG being given such prominence has been that it has undergone intense scrutiny by Sikh scholars and theologians over its contents. Such scrutiny has established fairly certainly that less than five percent of BNG can be attributed to the tenth Guru, that major portions propagate ideas that go against the tenets of the Guru Granth Sahib, and that moves to bring BNG into prominence is inspired either by anti-Sikh elements or sheer ignorance.
6. The Bhatt banee takes the poetic form of Swayeas – a form which was used extensively by Guru Gobind Singh for instance Amrit Swayeas.
7. The banee of the Gurus in the GGGS (number of shabads in parenthesis) is as follows: Guru Nanak (947), Guru Angad (63), Guru Amardas (969), Guru Ramdas (639), Guru Arjun (2312), Guru Teg Bahadur (115).
8. The banee of the Bhagats and others in the GGS (number of shabads in parenthesis) is as follows:Kabeer (534), Fareed (123), Bhaatts (123) Namdev (62), Ravidas (40), Satta Balwand (8), Sundar (6), Tarlochan (5), Dhanna (4), Beni (3), Mardana (3), Bheekhan (2), Jaidev (2), Surdas (2) and one each for Sadhna, Sain, Ramanand and Pipa ji.
9. An example is as follows: Asthai: Mein Sobha Sun Kay Aiya, Ucadar Babe Nanak Da. Antra: Uoch Apaar Beant Swami, Kaon Janey Gun Terey. Gavtey Udrey Suntey Udrey, Binse Pap Ghanere. The Antras are from Gurbani, from a shabad which is the composition of Guru Arjun and appears on page 802 of GGS. But the entire wording of the Asthai is created by the singers and hence NOT gurbanee. This is the standard form of dera kirten and the Sikh Rehat Maryada, as certified by the Akaal Takhat states clearly that such a practice is un-acceptable. It is criticized as manmat and deemed to go against the principles of Gurmat. The keen listener will readily note that the Asthai degrades the level of spirituality that is found in Guru Arjun's shabad. This asthai further distorts the meaning of the Guru's shabad. In most cases the asthai has nothing to do with the core messages of the shabad. Guru Arjun's shabad is about the unfathomable glory God, the creator. The bogus asthai (translation: I have come back from hearing that the position of Baba Nanak is high) makes it seem that the shabad is in self praise (Guru praising himself) ! Something the Gurus never indulged in. Its semantics are close to nonsense: "I have come back", from where?
10. Raags have orders of difficulty. Relatively easier raags are known as light raags (Kalyan for instance) and are favorites of entertainers of lay audiences. Another common and light raag is Bhairavi (not found in the GGS but used extensively by kirtenias). A good number of the raags in the GGS are of the complex order. The GGS starts with Sri Rag – which is considered to be the most difficult to render. Ramkalee,

Jaijawante, Vadhans, Maajh are amongst the other difficult ones.

11. In the world of Indian classical music (which is deftly applied by our Gurus in the GGS), the dholkee and Chimta are absolute misfits. No classical beat can be created on the dholki, and or chimta. This is because the variety of bols (sounds) that can be created from these are extremely limited. Hence their use in folk songs, bolian and dance only. How these lowly "instruments" crept into our raag and taal based kirten system is reflective of the level of musical ignorance that is prevalent within the Sikh community. The Sikhs are the only religious group that is blessed with a scripture that is deeply imbued in Godly music, yet we have somehow managed to descend to such musical lows.
12. Some deras introduced the term "Gargajj Kirten" to refer to such style. Since "gajj" means to roar or to thunder, it was perhaps meant to indicate the inspirational aspect of their style. It seems clear that the inventors of such terminology had little understanding of the subtlety of music, the sweet stirrings of gurbanee, and the softness of melody – all of which combine to create heavenly kirten as envisaged by our Gurus.
13. This type of "kirten" is a further degradation of the type as described in footnote 7 above. Here, not only is a bogus asthai created by the singer, but some or all lines of the antra are fictitious as well. Dera singers are frequently heard mixing one or two Gurbani pangktees with 6 or 7 of their own. Some don't even bother to include any Gurbani at all. That a wide majority of the modern sangat is Gurbanee-illiterate is the reason why we fall prey to such "kirten" or chimta dholkee noise passing off a music.
14. Every raag has a different rus (essence, taste, feeling, mood). The intended emotions of a particular raag are created within the listener upon correct rendition. For example Bhairaon's rus is love, Bhariavi's is adornment and Jaijawanti's is Vairaag (detached love).
15. For instance, Bhagat Ravdas on page 1106 has this sentence in his shabad: Namdev, Kabeer, Tirlochan, Sadhna, Sain, Tarey. On page 972, Bhagat Namdev writes: Kehet Namdev Suno Tirlochan, Balak Palan Paudealey.
16. The view that Guru Arjun left some blank pages at the end of the Pothee Sahib to include the banee of the succeeding gurus is wrong because the ninth guru's banee is included not at the end, but in a variety of places within most of the 30 raags.
17. If one has to recommend a Teeka (Punjabi translation, none beats Prof Sahib Singh's Darpan). English translations are aplenty ranging from Manmohan Singh's early translation to Sant Singh's simplified one.

*****

MESSAGE OF GURU NANAK

Paper read at Calgary at the 300th anniversary celebration of Gur Gaddi Divas, sponsored by the monthly magazine "Sikh Virsa", on Saturday October 11, 2008 by Hardev Singh Shergill, Editor, The Sikh Bulletin

I am 74 years of age. Until fifteen years ago, when under a unique set of circumstances I was entrusted with the responsibility of managing a gurdwara in Roseville, California, I had been agnostic. Responsibility of managing a Gurdwara necessitated that I learn what Sikhi is all about. It did not take me long to realize that there was no body around me who could educate me about this subject. So on May 29, 1998 I circulated 500 copies of an open letter titled 'Sikhan-di-Talash'. In this letter I stated that in India Sikhi has basically disappeared and what we have left are Radhaswamis, Nirankaris, Nanaksarias, Dodhre, Naamdharias, Akhandkirtanias, Hemkuntias, Taksalias, Babbars, Federation and Akalis etc.

In due course I found several individuals who helped me understand Guru Nanak's message as enshrined in SGGS. It pains me to state that there is not a single Gurdwara any where in the seven countries, including India, that I have travelled to for conferences on Sikhi, where Sikhi is being practiced or preached. Once the meaning of the opening verse in SGGS was explained to me, I had no problem in comprehending Guru Nanak's description of God.

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (੧-੧, ਮਃ ੧)

God is one. Name is truth. The Creator. Without fear. Without enmity. Timeless. Neither takes birth nor dies. Created by itself. Realized by the grace of Guru.

In this paper today I am going to share with you my education about Sikhism, experience and views.

Sikh religious scripture is unique among world's religious Granths in more ways than one. This is the only Granth that has the authentic, original, unadulterated writings of the authors. They were recorded by the authors themselves. Not only that, in addition to the writings of six Gurus, it also includes the writings of fifteen Bhagats, both Hindu and Muslim, and eleven Bhats in its 1430 pages, including Ragmala, which is the only controversial entry in this Granth. It goes without saying that only those writings of Bhagats and Bhats are included that are compatible with the message of Guru Nanak.

Although SGGS contains the writings of six Gurus, it is important to understand that the core message is practically of Guru Nanak. Sikhi is His Panth. At 500 years Sikhism is the youngest of the world's great religions and the least understood. For Guru's advice concerning any human experience we look to this written word. Gurus have used every word for God that was prevalent in 15th century India, including Ram of Hindus and Allah of Muslims. The most all encompassing Sikh term for God is *'karta purakh'*, The Creator of the universe, both visible and invisible. This Creator is One and is Real. Creator existed before the creation and will be after this creation has run its course. Universe that we see is real but is ever changing. It has been created, destroyed and created again in an unending cycle. Here it is important to note that science today endorses that concept of Guru Nanak in relation to the Universe. Contrast this with Galileo's imprisonment by the Pope for the simple

and correct statement that the earth revolves around the sun. Any thing that is created will come to an end. Only the Creator is everlasting and permeates the entire creation. Man can witness God in His creation.

Entire mankind is one family. We are all children of the same God. That God is not vengeful. Although God created the universe and all that is in it; God does not micro-manage it. God has established certain immutable natural laws that Gurus have called *'hukam'*. Everything in the universe, animate or inanimate, obeys those natural laws. Any thing that takes birth must die. To mourn and to grieve at death is human but moving forward with life is to accept the *'hukam'* with equanimity. Pain and pleasure are like robes that hang in everybody's wardrobe. To accept the tragedies and triumphs of life in good grace is the essence of living in the shadow of God.

Of all the creatures God has given only to the humans the gift of intelligence to discover the immutable laws of nature and use the gift of technology and self effort to minimize the danger to humans and other life forms and maximize the comfort and quality of life. Contrast this with ban on stem cell research by the current administration of your neighbor to the south. (USA)

Every tragedy is a stepping stone to the triumph of human spirit. Selfless effort to ameliorate the effects of tragedy is the best prayer. Joy and grief, the human emotions, are the gifts from the Creator. We have to learn to experience them without extremes. That is the meaning of living under *'hukam'*.

Guru says that there is 'dharti-hore-pare-hore-hore' but the heaven and hell are right here on this earth. We make them by our <u>own deeds</u> and experience them only in <u>this</u> life. This is why SGGS says that human life is precious and this is your only chance to do something useful. Don't waste it by just eating, sleeping and pure selfishness and personal pleasure. SGGS is as valid today as it was 500 years ago. Man has invited tragedy by inhabiting places that are subject to natural disasters and by polluting his environment, but can surmount these tragedies by using caution and technology.

<u>Prayer in SGGS:</u>

You are the Lord, we pray to You.
You have graced us with our body and soul.
You are our mother and father and we are your children.
You have showered us with bountiful gifts.
No body can fathom your limits.
Only you are Supreme.
Whole universe is governed by your *'hukam'*.
Whatever you have created obeys your command.
Only you know the extent and condition of your greatness.
0 God, Nanak, your devotee, is sacrifice to You.
Dear God of us all, Nanak beseeches you to <u>bless us all.</u>

Compare Guru Nanak's blessing for <u>all</u> to the <u>"God Bless America"</u> by your neighbor to the south. If nations on this earth ever come to the conclusion that human race is one and the resources of this earth are for us all and they feel the need for one human universal religion, they will find the nucleus of such religion in Guru Nanak's message enshrined in the SGGS.

ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਤੁਮ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ ॥
ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੇਰੇ ॥
ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਿ ਸੂਖ ਘਨੇਰੇ ॥
ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤੁ ॥
ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਭਗਵੰਤ ॥
ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੈ ਸੂਤ੍ਰਿ ਧਾਰੀ ॥
ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ ਸੁ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ॥
ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨੀ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ॥

<u>Guru Nanak</u>

Nanak was not only a great Guru but also a great missionary. At a time when there were no means of convenient and fast transportation and media was non existent, the Guru developed a strategy of being present at Hindu and Muslim places of pilgrimage to find maximum audience for maximum impact. He also used a unique system of arousing curiosity of the pilgrims about his out of the ordinary actions to gather an attentive audience. Several of those became his followers for whom he established a string of Dharamsals along his routes of travel.

Nanak traveled to various Hindu and Muslim places of pilgrimage and debunked the priests and Qazis for misleading and fleecing the gullible.

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਊ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੧੧੫੯-੧, ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

I have abandoned both the Pandits, the Hindu religious scholars, and the Mullahs, the Muslim priests. ||1||Pause||

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ (੧੧੩੬-੯, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

I do not keep fasts, nor do I observe the month of Ramadaan.

ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਉ ॥ (੧੧੩੬-੧੧, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

I do not perform Hindu worship services, nor do I offer the Muslim prayers.

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ (੧੧੩੬-੧੧, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

I am not a Hindu, nor am I a Muslim.

ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥੪॥ (੧੧੩੬-੧੨, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

My body and breath of life belong to Allah - to Raam - the God of both. ||4||

Debunking is precisely what is needed in the case of our current so called Jathedars and Sant Babas who are globe

trotting very frequently, especially this year on the pretext of 300th Anniversary celebrations. Net result of their travels is not Gurmat parchar but intensification of split in the Diaspora communities, because they are invited by and rub shoulders with the wrong people. Why would a Sikh in his right mind invite abroad those who pronounce so called irreversible and divisive non issue Hukamnamas, make statements such as our Gurus being descendants of Luv and Kush and silence critics of the so called Sri Guru Dasam Granth at the same time giving license to the promoters of it to carry on its 'parchar' with gusto?

When Nanak went around to Hindu places of pilgrimage he spoke against the empty rituals and exposed the hypocrisy and falsehood of the priestly class. The people listened and followed him. Just as the time was ripe then for some one like Guru Nanak to free the masses from empty ritualism, it is time, once again, for understanding and propagating Guru Nanak's real message since same ritualism has made heavy inroads into Sikhism today. We have introduced into our Gurdwaras practices of the same Brahminic religion that Guru Nanak saved us from. They bring out their Gods/Goddesses' statues to give 'darshan' to people and we under take 'nagar kirtan' to do the same thing. Darshan is understandable in the case of a stone statue that can not speak but SGGS is not a statue to be worshipped and paraded. It is a source of knowledge, wisdom, Guru's message that you can read your self. It needs to be understood. Similarly we hold 'ran swaii kirtan' which is Hindu 'jagrata'. Gurbani should not only be 'kan ras' but also understood. That understanding would come only of Gurbani is explained as an essential part of service in the Gurdwara. Unless we come back to practice what Guru Nanak preached, ours will be the same fate as that of other religions i.e. being hijacked by extremists.

Even a cursory study of the situation today and during the lifetime of Guru Nanak makes a shocking revelation. When I read Kahn Singh Nabha's book 'Ham Hindu Nahin' I was shocked to realize that not only have we not advanced Sikhi or Sikh way of life in the last one hundred years or so since this book was written but we have regressed into the pits that Gurus, during their period, had pulled us out of. Similarly, if we make even a cursory comparison of the period of Guru Nanak and the times today the picture of same shocking similarity emerges. Only characters have changed.

In His book 'Nanak, An Introduction', Purushottam Nijhaawan writes, "In the 15th century, Indian society was a disturbing picture of rank ritualism, superstition, bigotry and social decay. The birth of Nanak in 1469 in the little village of Talwandi near Lahore, however, came as a miracle. The deteriorating Indian society had now found a redeemer". How is the situation different today? Have we discarded ritualism, superstition, bigotry and stemmed social decay? Sikhism, meant to be a way of truthful living, has been shackled by ritualism much the same way as Hinduism and Islam of Guru Nanak's period. We are told that when Nanak came back after his disappearance into or beyond the river the first words he uttered for his listeners were, "Na Mai Hindu Na Mussalman". If he were to appear again today would we be surprised if he rephrased himself, "Na Mai Hindu, Na Mussalman, Na Mai Sikh"?

He lectured Pandits on the real significance of Janaeu and to the Qazis on real significance of Namaaz five times a day. Would he not today lecture Sikh Priests (High and Low) and Sant Babas, who are not even supposed to exist in Guru Nanak's scheme of things, on the real significance of Gatra and five Baanis? Would he even be allowed to speak his mind at Darbar Sahib and Akal Takhat Sahib as, apparently, Hindu priests and Muslim Qazis allowed him to speak at their Holy Places? What would Guru Nanak say to the Sikh 'High Priests' for the treatment they mete out to those few brave Gursikhs who dare to question the anti gurmat practices and pronouncements of the so called guardians of Guru's message?

Just as Nanak proclaimed Ram of Hindus and Rahim of Muslims to be one and the same, today he would say the same thing about Allah of Muslims and Lord of Christians. That is the relevance of Guru Nanak's universal message today, that is the uniqueness of Guru Nanak's God.

Hemkunt

Until 1996 I too wanted to go on pilgrimage to Hemkunt. Then in August 1996 came the awakening.

Organizations and pilgrimage places like Hemkunt have been created to mislead and fleece you. You are fortunate that the Head Priest of Daudhras here in Calgary got arrested, convicted and sentenced for child molestation in 1992. Had Daudhras flourished they would have discovered 'Hemkunt' just two hours drive from Calgary in Canadian Rockies by Lake Louise. It isn't that far fetched. You have an example of Mormon Church in Canada and USA. God that appeared to Moses in the old world gave him the commandments on stone tablets. By the time God appeared to Joseph Smith in the New World, God had become prosperous and gave his messages to Joseph Smith on Gold Tablets. Hemkunt and Lake Louise geography is much more similar than the Dead Sea and Great Salt Lake.

There is an example even closer to home than Mormons, in the Temple of Steel news of fall 1992. In the words of the Master, Oct 8,1987, "*…Let the place be built to the beauty that there shall be nothing in the world which can even try to equal it. (Bye bye Harimandir Sahib, Jerusalem and Mecca). Do not gold plate it. Put the very bricks of the gold. (Bhai Mahinder Singh Ji eat your heart out). Somebody was telling me that soft gold gets taken away. I said, "Well, blessed are those feet which will take it away." They said, "What will you do then?" I said, "We'll replace*

it, it takes very easy." Build a befitting glory to the throne of Guru Ram Das and the day you shall complete, that day you and your generations shall rule the planet earth. If it comes not true, wherever my ashes are, spit at it. Therefore worry not, the children of the Guru, the time of the Khalsa has begun." I would hope that from the use of reference to Guru Ram Das some of you know who the Master making this statement is; but for those who don't, it was the late Bhajan Yogi.

Word Hemkunt should not be allowed to be uttered in the Gurdwaras. Our Gurus did not talk about their previous lives. 10th Nanak was not a Hindu Rishi in his previous life doing meditation at Hemkunt as the Hemkunt Trust will have you believe. Nor did he, in his previous life, meditate at Baru Sahib as their literature will have you believe. Baru Sahib Academy goes even one step further than Hemkunt. They claim that all the Gurus did meditation at Baru Sahib in their previous lives.(See SB Sept ,2000). Do not allow Hemkunt Trust and Hemkunt Foundation contact with your children or allow the use of your Gurdwara facilities. Do not travel to Hemkunt and persuade your family and friends to do the same. You cannot in one breath ask for Sikh identity and then lose it yourself in meaningless pilgrimages. Learn from the life of the 3rd Nanak. By doing this you just might succeed in removing one detour from the high road of Guru Nanak's message.

ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ (੧੧੩੬-੧੦, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

I do not make pilgrimages to Mecca, nor do I worship at Hindu sacred shrines.

Patna Sahib:

It behooves the caretakers of the birthplace of the 10th Nanak that they preach the true message of the Guru. But sadly enough what we get from them are the stories about Guru as a child knocking holes in the clay water pitchers of Patna women and stealing parsad from the temple. These were the shenanigans of a mythological character in another religion. By associating such stories with our Guru they do him no honor. They have also installed a so called 'Dasam Granth' alongside Sri Guru Granth Sahib. In that they are as guilty of sacrilege as their sister institution Hazur Sahib.

Hazur Sahib:

On July 28, 2000 a letter went out to various institutions around the world under the signature of Mr. V.N. Kalam Patil, Administrator of Hazur Sahib. The letter and our response appeared in the Sikh Bulletin of Sept. 2000. The envelope that this letter came in had listed fees for various Gurdwara services. Among them the fee for Akhandpath was Rs. 900.00 but fee for Akhandpath of Dasam Granth set you back Rs. 2,101.00. Does that in any way reflect the order of importance that these two Granths are held in at Hazoor Sahib?

It is a sad irony that the two places associated with the birth and death of 10th Nanak from where his true message should ring out loud and clear are enmeshed in Hindu mythological tales and Brahmanical rituals. They are not even obeying His simple command: ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓਂ ਗ੍ਰੰਥ॥

Dasam Granth:

Patna Sahib and Hazur Sahib have not only placed a rival 'Granth' beside Guru Granth but they also perform the same arti with thaal and ghee deevas that Guru Nanak spoke against. Patna Sahib and Hazur Sahib are historical places for us. Those of us who can should visit them. At the same time it is the duty of each and every one of us to point out the wrong practices at these places, starting with the Dasam Granth Parkash. Panj Piaras were not afraid to point out to the Guru the unsikh action of his saluting the grave of Dadu. That was a test that the Panj Piaras passed with flying colors. Nor should you be afraid to point out to the Panj Piaras at Hazur Sahib that their decision to print 500 copies of Dasam Granth is contrary to Guru's teachings. 10th Nanak showed so much humility as to not include his own writings in the Guru Granth Sahib that he thought was complete and needed nothing more after he included the Bani of his father, the 9th Nanak. Yet we have the audacity, and that too at the very place he bequeathed the Granth and only one Granth to us as our Guru in perpetuity, to imply that he was wrong, by installing a rival Granth and sully the Guru's name by associating it with pornography in Triachrittar. S. Gurcharan Singh Tohra was a member of the Gurdwara Sachkhand Board and Bibi Jagir Kaur received honors there with a Saropa when she was SGPC president. They will not point out what is unsikh. That unpleasant task is left for the foot soldiers like you and I. To begin with you can stop sending donations to these two institutions until such time as they reform their acts.

There are other myths we have to rid ourselves of. 5th Nanak did not meet martyrdom because he earned Chandu's wrath by acceding to the sangat's command to cancel the betrothal of his son to Chandu's daughter. Politics of the day, compounded by his compilation of the Granth Sahib, that for the first time in the history of any scripture, included along with those of the Gurus, the writings of high and low, Hindu and Muslim spiritual men. 6th Nanak did not need Baba Buddha's intervention to be born. Nor did the Gurus believe in curses or vers. Yet we sit quietly when we are lectured how Baba Buddha's Ji cursed the house of 5th Nanak. How would a devout Sikh like Baba Buddha Ji dare to do what Gurus themselves won't do? Recently Prime Minister Manmohan Singh, while facing the issue of nuclear deal with the USA in the Parliament was quoted to have used the phrase 'Deh Shiva Ver Mohe Ihe…' This verse has been wrongly associated with tenth Nanak. Our Gurus neither prayed to Hindu Gods or Godesses nor did they believe in the concept of 'ver'.

Nor did our Gurus have multiple wives. Remember your Anandkaraj? Did the Giani not say to you how to treat the women older than you as your mothers, same age as your sisters and younger than you as your daughters? Did our Gurus not practice what they preached? Did Guru Nanak not give the women equality with men? Is it not strange that the multiple wives of Gurus appeared only from 6th Nanak on and especially the 6th Nanak who gave us the concept of Miri Piri and took up arms and the 10th Nanak who bestowed it upon the Khalsa Panth?

Guru Tegh Bahadur did not die to save the Brahman's Janeu alone. He died to protect the freedom of every individual to practice freely the faith of his or her own choosing, including yours. Your job simply is to find your real faith as given to you by the Gurus and now enshrined by the 10th Nanak in Sri Guru Granth Sahib, our Shabad Guru.

Conclusion

Major contributions to the progress of human civilization have always been made by individuals. All religious movements were also started by individuals. It is upon the individuals that Guru Nanak bestowed the blessings of almighty when they congregate as Sangat. It is upon five individuals that Tenth Nanak bestowed the order of the Khalsa. Multitude always opposed these movements. Each one of you knows at least one individual who is capable of bringing about monumental changes that can achieve the task of 'Raj Karega Khalsa.' All you have to do to find that individual is to walk up to a mirror and take a good look and tell the image in the mirror, "you are the instrument of change for the good; take command; roll up your sleeves; and remember and resolve to act upon ...

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥ ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰ ਧਰੀਜੈ ॥ ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

Waheguru Ji Ka Khalsa, Waheguru Ji Ki Fateh
Hardev Singh Shergill
California, USA

*****

STONE OF GURU GRANTH SAHIB VARSITY LAID

Jangveer Singh, Tribune News Service, Fatehgarh Sahib, September 1, 2008

The stage has been set for the establishment of the first-ever university in the name of a holy book, with Chief Minister Parkash Singh Badal today laying the foundation stone of Guru Granth Sahib World University here.

The Sri Guru Granth Sahib Fourth Centenary Memorial Trust will manage the university, which will come up near the historic Fatehgarh Sahib Gurdwara. The 11-member trust is headed by the Shiromani Gurdwara Parbadhak Committee (SGPC) chief Avtar Singh Makkar and includes Chief Minister Parkash Singh Badal, state Advocate-General H.S. Mattewal, former chief secretary R.S.Mann, four SGPC members, including Bibi Kiranjot Kaur and Dr Jasbir Singh Ahluwalia (as its secretary), besides others.

Contrary to popular perception, the university will be in keeping with modern times and trends, and besides a school of religious and civilisation studies, the institution will also have a school of emerging technologies, school of basic sciences, school of management, school of social sciences, school of arts, school of languages, school of engineering, school of architecture and planning and school of law and social justice.

Talking to TNS, university vice-chancellor Jasbir Singh Ahluwalia said the varsity would neither be religion-based or religion-dominated. The university would take up the teaching of emerging technologies like information technology (IT), biotechnology (BT) and nano-technology, besides other emerging disciplines like ecology, human rights, feminism and empowerment of downtrodden, he said.

Ahluwalia said it would not be possible to give reservation to rural students in the new university under the present UGC norms. The university would, however, hold orientation courses of four to five months duration to ensure that rural students were eligible to take admission in the institution on merit. He also disclosed that only SGPC colleges would be affiliated to the new university.

The university will come up on 84 acres given to the Trust managing it by the SGPC. The work is expected to start soon and presently only the foundational monument - Minar-e-Ekonkar has come up on the site.

SGPC president Avtar Singh Makkar said the varsity would collaborate with other universities worldwide. He said the first academic session would start from September 2009 and that the SGPC would spend Rs 50 crore in the first phase of the Rs 450-crore project. The university proposed to have 2,500 students on its roll in three years.

Later, the Chief Minister said the establishment of the university would be a boon to students of the area who would be able to get education in the most recent emerging fields. SAD president Sukhbir Singh Badal said the government was laying stress on education and that the Granth Sahib University was part of a wider plan to establish world-class learning centres in Punjab.

*****

SIGNIFICANCE OF YEAR 2008 FOR THE SIKHS

Sawan Singh Gogia

On 20th October, 1708, about 300 years ago Guru Gobind Singh, the 10th Guru Of the Sikhs, before he left this mortal world for his heavenly abode at Nander, about 400 miles

from Bombay, in the present state of Maharashtra in the western part of India, designated the then known "Pothi Sahib" as the Eternal Living Guru of The Sikhs; thus giving it the honorific title of "Guru Granth Sahib".

One generally accepted etymological interpretation of the word 'Guru' is that it is derived from the syllables 'gu' and 'ru'. The former stands for darkness and the latter for its removal. Thus 'guru' is one who removes the darkness of ignorance, or a spiritual guide.

The literary meaning of Granth is a voluminous book, but it is mostly used by Sikhs for their holy scripture; and Sahib means master or lord.

***McAuliffe*, a well known writer of the Sikh History, has written in his book *The Sikh Religion (Vol.V P. 244)*:**
"In his **farewell message** Guru Gobind Singh (GGS) told the Khalsa, his followers, **I have entrusted you to the Immortal Lord. I have infused my mental and bodily spirit into the Granth Sahib and the Khalsa. Obey the Granth Sahib. It is the visible body of the Guru".**

Bhai Nand Lal, a devoted disciple of GGS, who was present at the time of Guru's death tells us in his **Rehat Nama** (the Sikh Code of Conduct) that the Guru Ji said, "**Mera Rup Granth Ji Jan, is Main Bhed Nahin Kuchh Mann"; which means, consider the holy Granth as my own image; do not have any doubt about it.**
Thus he surrendered his high office of Guruship to Guru Granth Sahib while at the same time invested the temporal power to the Khalsa, the cumulative body of the Sikhs.

Bhai Prahalad Singh, another contemporary of Guru Gobind Singh, who has also recorded the Guru's commandment on this issue, writes in his **Rehat Nama** (Code of Conduct) that Guru Ji said, "**Agaya Bhai Akal ki tabeh chalayo panth; Sabh Sikan ko** hukam hai guru manyo Granth". **With the order of the Eternal Lord the (Sikh) Panth has been established. All the Sikhs are hereby commanded to obey the Granth as their Guru.**

In the words of **Sainapat**, who was not only a contemporary of GGS, but was also one of his trusted courtiers, has written in his book '**Sri Gur Sobha'** in 1711, within 3 years after the Guru's death:
"A day before his death, the **Sikhs asked** GGS about the person he was nominating to succeed him. In reply **he said that the Khalsa, his true followers, was his very self and to them he had granted his robe and his physical self. The Eternal and limitless Word uttered with the Supreme Lord's light (the Granth) is our Supreme Master.**

Another document, which is a **Sanskri**t **manuscript,** recently published by the **Sanskrit university**, **Varanasi** (India), records GGS's **proclamation** that **the Holy Scripture will be the Guru** after him.

A letter written by **Mata Sundri ji w/o GGS addressed to the ancestors of Bhai Chet Singh of village Bhai Rupa in Bhatinda district (Punjab) shows that SGGS was invested with the final authority and the Sikhs believe**d it. Bhai Chet Singh still has this letter.

Bhatt Vahi Talanda Parganah, Jind now in the Haryana state also describes the event in the following words:
Guru Ji placed before SGGS five paisa with a coconut and bowed before it. He said to the Sangat. "It is my commandment: own SGGS in my place. He who so acknowledges will obtain his reward. The Guru will rescue him. Know this as the truth".
According to Giani Garja Singh, to whom we owe this discovery of the century, Bhatt Vahis are a reliable source of information. The author of this particular Vahi was **Narbad Singh Bhatt** who was with GGS at that time at Nander (These Bhatts recorded events of the lives of the Gurus in their scrolls called Vahis. Some of these Vahis are preserved to this day by their descendants).
It has been felt necessary to discuss this point in detail with quotations from authentic historical documents because certain **cults among Sikhs, who** still own personal Gurus, ask for authentic evidence to the effect that GGS had really named the SGGS his successor. From the above discussion it can be concluded unequivocally that in 1708, 300 years ago, GGS abolished for ever, the **personal** Guruship and saved the Sikhs from the problems that could arise from internecine disputes because of several claimants for Guruship.

Khushwant Singh, a famous Sikh writer, is right when he writes in the introduction of his book, **Hymns of the Gurus**: "**He divided the concept of Guruship into three, viz, personal, religious and temporal. The first he said would end with him. The second would subsist for ever in the scripture, and the Granth sahib was henceforth to be considered as the symbolic representation of the ten Gurus. Temporal leadership be vested in the community, so all the decisions taken by the majority of representative assembly became binding on the rest as if it were the order of the Guru (Gurmata).**

Before the death of GGS, the Sikh Holy Scripture was called Pothi Sahib or Granth Sahib and not Guru Granth Sahib, which title got affixed only after the commandment of Guru Gobind Singh. Thus in Sikhism, no living person, however holy or revered, can now assume the title or status of Guru. **After the demise of Guru Gobind Singh, the khalsa, with the Guru Granth Sahib as their eternal**

Guru, got integrated into one community believing in one Formless, Self-existing, All-pervading and Eternal God. This was one of the most significant developments in the history of the Sikhs.
Guru Granth Sahib is a limitless store of gems of spiritual and worldly experience. It is a spiritual lighthouse which offers, through poetical compositions, sublime thoughts for the entire mankind. Originality is its distinct feature and its catholic character makes it a unique holy scripture. Its **Tercentenary celebrations are taking place in 2008.**

*****

Gems of Moral and Spiritual Wisdom From Sri Guru Granth Sahib

The world is up in flames, shower it with Your Mercy, and save it .Save it, and deliver it, by whatever method it takes, O Lord! ***Guru Amar Das P.853***

(O' friend)The One God is our father; we are the children of the One God, and have the same guide (Guru). ***Guru Arjan Dev. P. 611***

Believe in the brotherhood of all of mankind as the highest order of Yogis; conquer your own mind, and conquer the world. ***Guru Nanak Dev. P.6***

The Merciful Lord has now given the command that no one will tyrannize anyone, and all will abide in peace. ***Guru Arjan Dev. P. 74***

One reaps as one sows. ***Guru Ram Das .P.366***

O Nanak! Only he who earns by the sweat of his brow and gives something to charity recognizes the true way of life. ***Guru Nanak Dev. P.1245***

Fools quarrel about flesh and meat, but they know nothing about meditation and spiritual wisdom. ***Guru Nanak Dev. P.1289***

No one is my enemy, and no one is a stranger; I get along with everyone.
Guru Arjan Dev. P1299

Truth is high, but higher still is truthful living. ***Guru Nanak Dev. P. 62***

The world acknowledges those who follow the true path. ***Guru Arjan Dev. P.135***

They who merely sit (live) together are not said to be husband and wife. They who have one soul and two bodies are called husband and wife.
Guru Amar Das. P. 788

The lady gardener plucks leaves (for worship).Every leaf has life, but (it is ironic that) the stone (God) for which she plucks leaves is lifeless.
Bhagat Kabir. P.479
Fareed, the Creator is in the Creation, and the Creation abides in God. Whom can we call bad? There is none without Him. ***Sheikh Farid. P.1381***

Look ahead (for the bright future) and do not turn your shoulders backwards.
Guru Arjan Dev. P.1096

Burn those ceremonial customs which lead me to forget my Beloved Lord.
Guru Nanak Dev. P.590

Day and night, behold God by your side. Thus your ignorance will depart and darkness be effaced. ***Guru Arjan Dev. P. 293***

If you deliberate on your education, only then you will become benefactor to all. Guru Nanak Dev. P. 356

Cohabiting with another's wife is equivalent to the company of a venomous snake. ***Guru Arjan Dev. P403***

Do not harbor evil intentions against others in your mind, and you shall not be troubled, O friends. Guru Arjan Dev. P. 386

*****

SRI GURU GRANTH SAHIB

Compiled and translated by Sawan Singh, Principal (Retired)

The holy scripture of the Sikh faith is called "Guru Granth Sahib". It is a spiritual lighthouse which offers, through poetical compositions, sublime thoughts for entire mankind. It is a collection of devotional hymns and prayers.

It was compiled by the fifth Master, Guru Arjan Dev in 1604, in the city of Amritsar. He had the poetic compositions of the first four Masters and some hymns of other holy persons 'belonging to Hindu as well as Muslim faiths', which were handed over to him by the fourth Master Guru Ram Das. To these he added his own, and took the help of his devoted disciple and renowned scholar, Bhai Gurdas, for writing the Holy Scripture. It took him fifteen months to complete this monumental work. It was installed with due honor and prayer in the Golden Temple and an old devoted Sikh of Gur Nanak, Baba Budha, was appointed its

first priest. It was named 'Pothi Sahib' which means sacred Scripture.

The present shape to Guru Granth Sahib was given by Guru Gobind Singh. The tenth Master, at Damdama Sahib, Punjab, in 1705. He added the hymns of his father, ninth Guru Sri Guru Teg Bahadur, and dictated the whole scripture to Bhai Mani Singh. In October, 1708, before his departure from this world, he designated the Holy Scripture as his successor and Eternal Guru. All the Sikhs were enjoined to treat the Granth as Guru. So it is called Guru Granth Sahib.

Guru Granth Sahib is written in Gurmukhi script. A major portion of its language, which is quite similar to Sant Bhasha, is very close to Punjabi. Sanskrit, Persian, and some other dialects of Punjabi have also been used. The Holy Scripture contains 5894 divine hymns on 1430 pages. The hymns of Guru Nanak come first, followed by those of the other Gurus in the order they followed him. All the Gurus use the title 'Nanak' at the end of their hymns. To distinguish the correct authorship, each Guru is designated by ‘Mohalla' with a number. Thus Mohalla five means, the fifth Master (fifth Nanak). Compositions of 15 Hindu holy persons and Muslim saints have also been included. Some stanzas composed by a number of bards in praise of the first five Gurus are also included in the Holy Granth. These are inspired compositions. All the compositions are grouped into 31 musical measures (Ragas). Mythological references are only illustrative and do not indicate the belief of Gurus.

It is not the 1430 pages, but the contents (divine instructions) which make it the Eternal Guru of the Sikhs. The Holy Granth starts with the fundamental postulate (Mool Mantar) which describes the one Eternal and Omnipotent God. Teachings of Guru Granth Sahib emphasize on the shared communal experience. Extinction of ego or self is the cornerstone of its teachings. The path of renunciation and aloofness from the world is abjured. The idea of symbolic relation of human soul as the Lord's consort is often quoted in the Holy Granth. One of the prominent features of the teachings of the Guru Granth Sahib is its humanitarian and compassionate attitude towards the fellow human beings. According to its teachings, salvation can be obtained by leading the life of an honest householder with love for the humanity and God. All of the hymns in the Holy Granth show fundamental unity of all religions and preach us the things that are meant for the whole mankind without any distinction with regard to color or creed.

According to McAuliffe, the Granth's teaching contains sublime truth and their study elevates the readers spiritually, morally, and socially. There is the least tinge of sectarianism. It teaches us to control, but not kill our lust, greed, anger, and ego.

One of the most distinct features of the Guru Granth Sahib is its Catholic character. As already mentioned, besides the composition the first five Masters and the ninth Master, it contains the hymns of Kabeer, a low caste weaver; Nam Dev, a low caste calico printer; Ravi Das, a shoe maker from the untouchable caste; Dhanna, an ordinary cultivator; Sain, a barber; and Sheikh Farid, a Muslim. This was done when the caste system in India had paralyzed the conscious of Hindu society. Thus, it shows the fundamental unity of all religions.

Originality is its distinct feature. It is the only Holy Scripture in the world which has been compiled by one of the founders of the religion. McAuliffe writes in his book, The Sikh Religion, “Many of the great teachers the world has known, have not left a line of their own compositions and we only know what they taught through tradition or secondhand information.” He also states that it would be difficult to point to a religion of greater originality or to a more comprehensive ethical system. Many non-Sikh writers and philosophers of reputation have expressed their appreciation for this Holy Scripture. To name a few, both Professor Arnold Toynbee, the great historian and Pearl Buck, the Nobel Prize winner for literature have studied the Scripture and remarked that it is the unique holy scripture of the world.

Gems of Spiritual and Worldly Wisdom From Sri Guru Granth Sahib:

The world is up in flames; shower it with Your Mercy, and save it. Save it, and deliver it, by whatever method it takes, O Lord! Guru Amar Das, P.853

(O' friend)The One God is our father; we are the children of the One God, and have the same guide (Guru). Guru Arjan Dev, P. 611
Believe in the brotherhood of all of mankind as the highest order of Yogis; conquer your own mind, and conquer the world. Guru Nanak Dev, P.6

The Merciful Lord has now given the command that no one will tyrannize anyone, and all will abide in peace. Guru Arjan Dev, P. 74

One reaps as one sows. Guru Ram Das, P.366

O Nanak! Only he who earns by the sweat of his brow and gives something to charity recognizes the true way of life. Guru Nanak Dev, P.1245

Fools quarrel about flesh and meat, but they know nothing about meditation and spiritual wisdom. Guru Nanak Dev, P.1289

No one is my enemy, and no one is a stranger; I get along with everyone. Guru Arjan Dev, P.1299

Truth is high, but higher still is truthful living. Guru Nanak Dev, P. 62

The world acknowledges those who follow the true path. Guru Arjan Dev, P.135

They who merely sit (live) together are not said to be husband and wife. They who have one soul and two bodies are called husband and wife. Guru Amar Das, P.788

The lady gardener plucks leaves (for worship).Every leaf has life, but (it is ironic that) the stone (God) for which she plucks leaves is lifeless. Bhagat Kabir, P.479

Fareed, the Creator is in the Creation, and the Creation abides in God. Whom can we call bad? There is none without Him. Sheikh Farid, P.1381

Look ahead (for the bright future) and do not turn your shoulders backwards. Guru Arjan Dev, P.1096

Burn those ceremonial customs which lead me to forget my Beloved Lord. Guru Nanak Dev, P.590

Day and night, behold God by your side. Thus your ignorance will depart and darkness be effaced. Guru Arjan Dev, P.293

If you deliberate on your education, only then you will become benefactor to all. Guru Nanak Dev, P.356

Cohabiting with another's wife is equivalent to the company of a venomous snake. Guru Arjan Dev, P.403

Do not harbor evil intentions against others in your mind, and you shall not be troubled, O friends. Guru Arjan Dev, P.386

Anger:
Anger does not touch him who has shed his ego. Guru Amar Das, P.29

Do not be angry with anyone; (on the other hand) delve within yourself (think of your deficiencies.) Guru Arjan Dev, P.259

Wrath and lust destroy body as borax melts the gold. Guru Nanak Dev, P.932

Farid, answer evil with goodness and do not bear anger in your mind. Your body shall not suffer from any disease, and you shall obtain everything. Sheikh Farid, P.1381.

Adultery:
An apostate mind is lured by another's wife. Guru Nanak Dev, P.226

O man, why do you go out to the households of others (to entice their women)? You filthy, heartless and lustful donkey! Haven't you heard of the justice of God? Guru Arjan Dev, P.1001

Caste:
Call everyone noble; none are lowly. The One Lord has fashioned everyone and His Light pervades all creatures. Guru Nanak Dev, P.62

In the womb of the mother, neither caste nor family pride exists. It is from the Lord's seed that every body comes into being. Bhagat Kabir, P. 324

O unwise fool! Don't be proud of your (high) caste, for many sins flow out of this pride. Guru Amar Das, P.1127

That alone is a man's caste and that is his glory, as are the deeds done by him. Guru Nanak Dev, P.1330

Character:
If you seek the path of good conduct, forsake greed, and do not look upon other men's property and women. Bhagat Jai Dev, P.526

If you seek your Beloved (God), hurt not anyone's feelings. Sheikh Farid, P.1384

True peace is found by doing pious deeds. Guru Nanak Dev, P.931

Conversation:
O Nanak, by speaking unpleasant words, one's body and mind become insipid. One is called foul-mouthed and one's reputation becomes bad. Guru Nanak Dev, P.473

Says Kabeer, the empty pitcher makes noise, but that which is full makes no sound. Bhagat Kabee, P.870

Do not utter even a single harsh word; your True Lord abides in all. Sheikh Farid, P.1384

Creation:
There are worlds beyond worlds. Guru Nanak Dev, P. 3

There are hundreds of thousands nether worlds below the nether worlds and so are skies beyond skies. Guru Nanak Dev, P. 5

From the True Lord came the air, and from the air came water. From water, He created the three worlds; in each and

He has infused His Light in every heart. Guru Nanak Dev, P. 19

So many times, He has expanded His expanse Forever and ever; the Unique Lord remains the same. Guru Arjan Dev, P. 276

For endless ages, there was only utter darkness. There was no earth or sky; there was only the Divine will. Guru Nanak Dev, P.1035

When did the Creator create the world? He alone knows. Guru Nanak Dev, P.4

Effort:
Through sincere efforts, the mind is made peaceful and calm. Guru Arjan Dev, P.201

Let us resolve our affairs with our own hands. Guru Nanak Dev, P.474

Live making efforts and enjoy peace by working hard. Guru Arjan Dev, P.522

With your hands and feet, do all your work, but let your consciousness remain with the Immaculate Lord. Guru Arjan Dev, P.1376

Ego:
What is the use of bathing at sacred shrines of pilgrimage, when the filth of stubborn pride is within the mind? Guru Nanak Dev, P.61

O Nanak, the brave warrior is the one who overcomes his vicious inner-ego. Guru Amar Das, P.86

Goodness does not touch him who claims to be good. Guru Arjan Dev, P.278

Guru Nanak says," The real asses are those persons who pride, but have no virtue." Guru Nanak Dev, P. 1246

God:
There is but one Supreme Being. True is His Name. He is the Creator. He is without fear and devoid of enmity. He is of Eternal Form. He is Un born and Self-existent. Guru Nanak Dev, P. 1

You are the River, All-knowing and All-seeing. I am just a fish - how can I find Your limit? Wherever I look You are there. Outside of You, I would burst and die. Guru Nanak Dev, P.25.

Without You, there is no other; the entire Universe is the Arena of Your Play, O Lord. Guru Arjan Dev, P.103

You are my Father, and You are my Mother. You are my Relative, and You are my Brother. You are my Protector; why should I feel any fear or anxiety? Guru Arjan Dev, P.103

The Lord Himself is manifest and unmanifest. Guru Amar Das, P.128

The remembrance of God is the most exalted of all. Guru Arjan Dev, P.263

Allah is hidden in every heart; reflect upon this in your mind. Bhagat Kabeer, P.483

My Dear Lord and Master, my Friend, speaks so sweetly. I can't recall if He has ever spoken harshly. Guru Arjan Dev, P.784

Greed:
Like the mad dog running around in all directions, the greedy person, unaware, consumes indiscriminately, edible and non-edible alike. Guru Arjan Dev, P. 50

Through worldly greed, you have fallen into the pit; you know nothing of hereafter. Guru Arjan Dev, P. 1020

Renounce your greed and become carefree. Guru Nanak Dev, P.1041

Hypocrisy:
We are good at talking, but our conduct is bad. Our minds are impure and black, but outwardly, we appear white (pious). Guru Nanak Dev, P.85

What use is chanting, and what use is penance, fasting or devotional worship, to one whose heart is filled with the love of duality? Bhagat Kabeer, P.324

What can be achieved by bowing the head, when the heart is impure? Guru Nanak Dev, P.470

They are not called pure, who sit down after merely washing their bodies. Only they are pure, O Nanak, within whose minds the Lord abides. Guru Nanak Dev, P. 472

The holy man is blessed, even if he has not bathed, while a thief is a thief, no matter how much he bathes. Guru Nanak Dev, P. 789

Humility:
Nanak seeks the company of the lowest of the low class, the very lowest of the low. He need not try to emulate the great. Guru Nanak Dev, P.25

He who considers himself low is counted the highest of all.

Guru Arjan Dev, P.266

Guru Nanak says.” Sweet temper and humility is the essence of virtue and merits.” Guru Nanak Dev, P. 470

Mud lies low in utter humility. Due to this way of life, blossoms forth a beautiful lotus in it. Guru Arjan Dev, P.1364

Householder and Ascetic:
O mind, remain detached in the midst of your household. Guru Amar Das, P.26

It is better to be householder who shares his bread with others than wearing deceptive robes of a mendicant. Guru Amar Das, P.587

Such is the greatness of the True Guru that one attains emancipation (while living) in the midst of sons and wife (family). Guru Nanak Dev, P. 661

He who controls his desires becomes true renouncer. Guru Nanak Dev, P.356

The man who dwells in wilderness, at burial and cremation grounds, is a fool. He does not know the Lord and finally regrets. Guru Nanak Dev, P.467-468

O man! Why do you go in search of God in the forest? He is Omnipresent, but ever detached and dwells within you. Guru Tegh Bahadar, P.684

Yoga does not consist in abandoning one's household and roaming in the world. Guru Amar Das, P.909
Farid says,” Why wander through the woods trample thorns (of jungle) under your feet? The Lord abides within your heart. Why do you seek him in the forest?” Sheikh Farid, P.1378

Honesty:
To take what rightfully belongs to another, is like a Muslim eating pork, or a Hindu eating beef. The Guru and the Spiritual Guides, stand by us, if we do not usurp other's right. Guru Nanak Dev, P.141

O my mind! Practice not guile even by mistake. In the end it is your own soul that shall have to render an account. Bhagat Kabeer, P.656

O' man! You usurp what belongs to another, but God who is within you hears and sees all. Guru Arjan Dev, P.1020

One should not keep what belongs to others. Returning it, one attains peace. Guru Amar Das, P.1249

Jealousy:
One who is jealous of others never comes to any good. Guru Ram Das, P.308

O my mind! Do not indulge in jealousy. Bhagat Kabeer, P. 479

Man suffers a lot of pain due to jealousy, and is cursed throughout the three worlds. Guru Nanak Dev, P.1091

Lust:
Excessive pleasures lead to suffering. Sexual pleasure causes disease and one is ultimately ruined. Guru Nanak Dev, P.1034

O lust! You lead the mortals to hell; you make them wander through countless births (species). You cheat the mind, and pervade the three worlds. You destroy meditation, penance and virtue You give only shallow pleasure, while you make the mortals weak and unsteady; you pervade the high and the low .Nanak says, “Your fear is dispelled in the holy congregation, and through the Protection and Support of the Lord.' Guru Arjan Dev, P.1358

Omen:
Good omens and bad omens affect him who forgets the Lord. Guru Arjan Dev, P.401

(O Priest) You calculate the auspicious day and time, but do not realize that the Supreme Being is above and beyond these. Guru Nanak Dev, P. 904

Rituals:
He does not honor his ancestors while they are alive, but holds feasts in their honor after they have died. How can the poor ancestors receive what the crows and the dogs have eaten up? Bhagat Kabeer, P.332

Don't endure the torture of rituals and religious rites. Bhagat Kabeer, P.343

Make compassion the cotton, contentment the thread, modesty the knot and truth the twist. O Brahman! This is the sacred thread of the soul; if you have it, then go ahead and put it on me. Guru Nanak Dev, P.471

The impurity of the mind is greed, and the impurity of the tongue is falsehood. The impurity of the eyes is to covet the beauty of another man's wife, and his wealth. The impurity of the ears is to listen to the slander of others. Guru Nanak Dev, P.472

A Suttee is not one who burns herself on the pyre of her husband. Nanak! A Suttee is one who dies with the shock of separation. Guru Amar Das, P.787

Service:

In the world, dedicate yourself to the service of others, and you shall be given a place of honor in the Court of the Lord. Guru Nanak Dev, P.26

He who serves without the desire for reward attains to the Lord. Guru Arjan Dev, P286

(O God!) All living beings are Yours. Without selfless service, no one obtains any reward. Guru Nanak Dev, P.354

Slander:

Innumerable are the slanderers who carry on their heads load of sins (of slandering others.) Guru Nanak Dev, P. 4

It is not good to slander anyone, only the foolish egocentrics do it. The faces of the slanderers turn black, and they fall into the most horrible hell. Guru Amar Dass, P.755

At first I gave up the slander of others. Then all the cares of my mind were dispelled. Guru Arjan Dev, P.1147

Toleration and Contentment:

No one is satisfied without contentment. Guru Arjan Dev, P.279

O Sheikh! Why do you go for pilgrimage to Kaaba without patience in your heart? He who does not possess a contented mind can't attain to the Lord. Bhagat Kabeer, P.1374

Fareed, do not turn around and strike those who strike at you. Kiss their feet, and return to your own home. Sheikh Farid, P.1378

Woman:

If one woman dies, we seek another; through the woman are the bonds of the world. Why do we call her inferior who gives birth to the kings? Guru Nanak Dev, P.473

From the woman is born woman. There is none without woman. Nanak says: There is only the True Lord (born) without woman." Guru Nanak Dev, P.473

O man of divine wisdom! Realize that the woman is born through the man's sperm and male is born through the female. Guru Nanak Dev, P.879

Sri Guru Granth Sahib:

Total no. of hymns …………………………………..……..5894
Guru Nanak Dev Ji…………………………………..…… .976
Guru Angad Dev Ji …………………………………… …..61
Guru AmarDas Ji……………………………………… ... 907
Guru RamDas Ji ……………………………………..… …679
Guru Arjan Dev Ji …………………………………… ..2216
Guru Tegh Bahadur Ji ………………………………… ...118
Bhagats and Bards ………………………………………937

*****

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼

ਨੋਟ: ਇਹ ਪਰਚਾ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜੀਨ 'ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ' ਵਲੋਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 11, 2008 ਨੂੰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਸੰਪਾਦਕ 'ਦੀ ਸਿੱਖ ਬੁਲੈਟਿਨ' ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।

ਮੈਂ 74 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਪੰਦਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਵਿਲ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ ਵਿੱਖੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ ਸਾਂ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝ ਸਕਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਹੈ? ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਮਈ 29, 1998 ਨੂੰ "ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼" ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਖਤ ਦੀ 500 ਕਾਪੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੇਵਲ ਰਾਧਾਸਵਾਮੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਦੋਧੜੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ, ਹੇਮਕੁੰਟੀਏ, ਟਕਸਾਲੀ, ਬੱਬਰ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਦਿ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੰਥ ਸਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਲਈ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਏ ਗਏ, ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿੱਕਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (1-1, ਮਃ 1)

God is one. Name is truth. The Creator. Without fear. Without enmity. Timeless. Neither takes birth nor dies. Created by itself. Realized by the grace of Guru.

ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਈ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੂਲ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਬਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਰਚੇਤਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 15 ਭਗਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਸਹਿਤ (ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਹਸਤ ਬਾਣੀ) 11 ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ 1430 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਉਹ ਹੀ ਬਾਣੀ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੰਕਲਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਥ ਹੈ। 500 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਧਰਮ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਵੀ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਓਟ ਤੇ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 15 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਲਹਾ ਸਹਿਤ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੱਬ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ "ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ" ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰੱਤਖ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੱਤਖ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ: ਇਹ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿ (ਸੱਚ) ਹੈ। ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਵਾਸਤਵਿਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਈ, ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਕ ਨਾ ਅੱਮੁਕ ਚੱਕਰ ਵਾਂਗ ਮੁੜ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵਿਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੋਪ ਦੁਆਰਾ ਗਲੇਲੀਓ ਦੀ, ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਬਿਆਨ; ਕਿ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ। ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਹਿ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੀ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੀ ਮੱਨੁਖਤਾ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੱਭ ਕੁਝ ਮੌਜੂਦ ਹੈ: ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕੁਝ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ "ਹੁਕਮ" ਕਿਹਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਨਦਾਰ ਜਾਂ ਬੇਜਾਨ ਸੱਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵੀ ਸ਼ਹਿ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੋਗ ਮਨਾਉਣਾ ਮੱਨੁਖੀ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨਾ, ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੀ "ਪਾਲਨਾ" ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਚੱਲਣਾ, ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗ਼ਮੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਲਟਕਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਤਮਾਮ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਟੱਲ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਟੈਕਨੌਲੋਜੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਮੱਨੁਖਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟਾ ਸਕੇ, ਜੀਵਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਬਣਾਏ। ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਆਪਣੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਸਰਕਾਰ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਮ ਸੈਲ ਦੀ ਖੋਜ ਉਪਰ ਪਾਬੰਧੀ ਨਾਲ ਕਰੋ।

ਹਰੇਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪੌੜੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਸਹੀ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗ਼ਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਰਿਯਾਦਾ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। 'ਹੁਕਮ' ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਧਰਤੀ ਹੋਰ ਪਰੇ ਹੋਰ ਹੋਰ' ਪਰ ਸੁਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਰਮਾਂ (ਕੰਮਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫ਼ਲ ਵੀ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਮੱਨੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਅਵਸਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਸੌਣ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ, ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਐਸ਼ ਇਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਆ ਨਾ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹੀ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ 500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਬਸਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮੰਤ੍ਰਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ:

ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਤੁਮ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ॥ ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੇਰੇ॥ ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਿ ਸੂਖ ਘਨੇਰੇ॥ ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤ॥ ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਭਗਵੰਤ॥ ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੈ ਸੂਤ੍ਰਿ ਧਾਰੀ॥ ਤੁਮਤੇ ਹੋਇ ਸੁ ਆਗਿਆਕਾਰੀ॥ ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮਹੀ ਜਾਨੀ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ॥

Prayer in SGGS:

You are the Lord, we pray to You. You have graced us with our body and soul. You are our mother and father and we are your children. You have showered us with bountiful gifts. No body can fathom your limits. Only you are Supreme. Whole universe is governed by your 'hukam'. Whatever you have created obeys your command. Only you know the extent and condition of your greatness. 0 God, Nanak, your devotee, is sacrifice to You. Dear God of us all, Nanak beseeches you to bless us all.

ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਊਥ ਵਿੱਚ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖ', ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਸਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਹਾਂ' ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪਦਾਰਥ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਤੇ ਸਭ ਲਈ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵੀ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇ ਜਦੋਂ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ (ਮੀਡੀਆ) ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਣ ਲਈ ਇਕ ਜੁਗਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚਣ ਲਈ ਇਕ ਨਵੇਕਲੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਾਤਰਾ ਮਾਰਗ ਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਲਲਿਮ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਟਕਾਰਿਆ।

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਊ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ (1159-1, ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

I have abandoned both the Pandits, the Hindu religious scholars, and the Mullahs, the Muslim priests. ||1||Pause||

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ (1136-9, ਭੈਰਉ, ਮਃ 5)

I do not keep fasts, nor do I observe the month of Ramadaan.

ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਉ ॥ (1136-11, ਭੈਰਉ, ਮਃ 5)

I do not perform Hindu worship services, nor do I offer the Muslim prayers.

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ (1136-11, ਭੈਰਉ, ਮਃ 5)

I am not a Hindu, nor am I a Muslim.

ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥4॥ (1136-12, ਭੈਰਉ, ਮਃ 5)

My body and breath of life belong to Allah - to Raam - the God of both. ||4||

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਹਰੋਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜ੍ਹਾ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬਾਹਰ ਬੁਲਾਵੇ ਜੋ ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿਚੂ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾਊ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ 'ਲਵ ਅਤੇ ਕੁਸ਼' ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੋਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਖਲੇ ਕਰਮਕਾਡਾਂ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋਗਲੇਪਨ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਪ੍ਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਲਈ ਠੀਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੋਖਲੇ ਕਰਮਕਾਡਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਲ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਉਨਾਂ ਹੀ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੇ ਅਜਕਲ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਣਵਾਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੂਜਣ ਅਤੇ ਪਰੇਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬੁੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ 'ਜਾਗਤ ਜੋਤ' ਗਿਆਨ ਹੈ, ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜਗਰਾਤੇ ਵਾਂਗ ਅਸੀ 'ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ' ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੇਵਲ 'ਕੰਨ ਰਸ' ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਤਾਂ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਰਿਯਾਦਾ ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਦੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜੇਕਰ ਸਰਸਰੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਨਤਾਜਨਕ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀ' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਿੱਛਲੇ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛੱਪੀ ਸੀ, ਨਾਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ। ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੱਡਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾ ਡਿਗੇ ਹਾਂ, ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਰਸਰੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏਗੀ। ਕੇਵਲ ਪਾਤਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਨਾਨਕ ਇਕ ਪ੍ਰੀਚੈ' ਵਿਚ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਨਿਝਾਵਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "15 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਇਕ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੁਆਸਬ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਇਕ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਨਮ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ ਉਜੜ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੇ ਇਕ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਧਾਰਮਕ ਤੁਅੱਸਬ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਕਤ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨੇ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਰੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਲਈ ਜਿਸ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸੀ, "ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ"। ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ "ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਣ, ਨਾ ਸਿੱਖ"?

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨੇਊ ਅਤੇ ਕਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਕਤ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਸਹੀ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਪੁਜਾਰੀਆਂ (ਵੱਡੇ ਤੇ ਛੋਟੇ) ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਸਮਾਜਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਮਾਨ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਦਿੱਤੇ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨਾ ਨੇ ਉਨਾਂ ਦਲੇਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨਮਤੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕੀਤੀ, ਨਾਲ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਫਤਵਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਇਕੋ ਐਲਾਨਿਆ, ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਲੱਾਹ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਗੌਡ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੋ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਪੈਗਾਮ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਇਕ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਇਹ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੱਬ ਦੀ ਇਹ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ।

ਹੇਮਕੁੰਟ

1996 ਤੱਕ ਮੈਂ ਵੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਗਸਤ 1996 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ। ਹੇਮਕੁੰਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਅਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੋ ਕਿ ਕੈਲਗਰੀ ਵਿਚ ਦੋਧੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੁਜਾਰੀ ਇਥੇ 1992 ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਦੋਧੜੇ ਵਾਲੇ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ 2 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਡਰਾਇਵ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰੌਕੀਜ਼ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਲੇਕ ਲੂਈਸ ਨੇੜੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਈ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਹੋਣਾਂ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੌਰਮਨ ਚਰਚ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਮੋਜ਼ਜ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਲੇਟ ਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਜੋਸਫ ਸਮਿਥ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਸਲੇਟਾਂ ਉਪਰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਹੇਮਕੁੰਟ ਅਤੇ ਲੇਕ ਲੂਈਸ ਭੂਗੋਲਕ ਸਥਿਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਡੈੱਡ ਸੀ (Dead Sea in Middle East) ਅਤੇ ਗਰੇਟ ਸਾਲਟ ਲੇਕ (Utah, USA) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤੇ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹਨ।

ਮੌਰਮਨ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਮਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।ਪਤਝੜ 1992 ਦੇ ਰਸਾਲਾ "ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਸਟੀਲ" ਵਿਚ ਦੀ ਇਕ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਕਤੂਬਰ 8, 1987, "ਉਹ ਥਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬਣੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। (ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਯੂਰੋਸ਼ਲਮ ਅਤੇ ਮੱਕਾ ਨੂੰ ਬਾਈ ਬਾਈ) ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਨਾ ਲਾਓ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲਗਾਓ।ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਰਮ ਸੋਨਾ ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਚਰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲੈਣਗੇ"। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਤਦੋਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੈ"। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਤਖਤ ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੈਅ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋਗੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਨਤਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਥੁੱਕਣਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬੱਚਿਓ, ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ"। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਮਾਸਟਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਇਹ ਮਰਹੂਮ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯੋਗੀ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਹੇਮਕੁੰਟ ਵਿਚ ਤਪ ਕਰਦੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਰਿਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਮਕੁੰਟ ਟਰਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਤਪ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕੈਡਮੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਇਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਬੜੂ ਸਾਹਬਿ ਵਿਖੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ ਸਤੰਬਰ 2000)। ਹੇਮਕੁੰਟ ਟਰਸਟ ਅਤੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਓ। ਹੇਮਕੁੰਟ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇਓ। ਤੁਸੀਂ ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਦੀਆਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪੇ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦੇਓ, ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਤੀਸਰੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖੋ! ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉੱਚੇ ਸੁਚੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ (1136-10, ਭੈਰਉ, ਮਃ 5)

I do not make pilgrimages to Mecca, nor do I worship at Hindu sacred shrines.

ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ

10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪੈਗਾਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ। ਪਰ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਟਨਾ ਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਘੜੇ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਮੰਦਰ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਕ ਅਖੌਤੀ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰ ਲਈ ਉਨੇ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਦੂਸਰਾ ਅਦਾਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ:

ਜੁਲਾਈ 28, 2000 ਵਿੱਚ ਮਿ: ਵੀ ਐਨ ਕਲਾਮ ਪਾਟਿਲ, ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖ਼ਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਖ਼ਤ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਸਤੰਬਰ 2000 ਦੇ ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਿਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਤ ਆਇਆ ਉਸ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਫੀਸ ਛਪੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਫੀਸ ਰੁ: 900.00 ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਰੁ: 2101.00 ਸੀ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਮਹਤੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਹ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਥਾਵਾਂ, ਜੋ 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਪੈਗਾਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਚੰਡ/ਬਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ "ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓਂ ਗ੍ਰੰਥ॥" ਦਾ ਵੀ ਪਾਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ:

ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਖੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਲੋਕ

ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥਾਲ ਅਤੇ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਹੀ ਆਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾ ਤੇ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ ਗ਼ਲਤ ਪਰਮਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰੀਏ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਾਦੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਵਾਲੀ ਗੈਰ ਸਿਖ ਹਰਕਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿੱਜਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗੋਰਵ ਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀ ਵੀ ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਖੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਸੋ ਕਾਪੀਆਂ ਛਪਵਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰੋ ਅਤੇ ਕਹੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਤਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਖਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ 9ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਜੁਰਅਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ, ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰੀਆ ਚ੍ਰਿਤਰ ਵਰਗੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸਰੋਪੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਤੇ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਣਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤਕ ਕਦਮ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਬਾਕੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣਾ ਤਦ ਤਕ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਨਘੜਤ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। 5ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਲਈ ਚੰਦੂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੋੜ ਕੇ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਪੈਹਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕਸੇ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰਥ ਵਿਚ ਪੈਗੰਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਚੀ ਅਤੇ ਨੀਵੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਔਹਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂ ਇਹ ਮਸਾਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀ ਲਗੀ। 6ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਿਸੇ 'ਵਰ ਜਾਂ ਸਰਾਪ' ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ 5ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮ ਮਨਿਸਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਨਿਯੂਕਲੀਅਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਆਮੈਂਟ ਵਿਚ 'ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹੇ' ਦੇ ਮਹਾਵਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਗਲਤੀ ਨਾਲ 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ 'ਵਰ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਚੇਤੇ ਕਰੋ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸਮਾਨ, ਹਮ ਉਮਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਉਮਰ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਮਾਨ ਜਾਣੋ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖਾਇਆ ਉਸ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ? ਕੀ ਇਹ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 6ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਏ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪੰਥ ਉਪਰ ਕੀਤੀ?

ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਤ ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਸਲ ਧਰਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਿਚੋੜ

ਮੱਨੁਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਕਸਰ ਕੁਝ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆ ਨੇ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਤਮਾਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੰਜ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉਪਰ 10ਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਖੜੀ ਹੋਈ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਘਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਈ ਪਰਵਿਰਤਨ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਤੁਸੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੋਹਰੇ ਜਾਕੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਕੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਤੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਲਈ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈਂ; ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਓ; ਅਮਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋ; ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਜਾਓ।

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ੇਰਗਿਲ', California, USA

*****

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ: ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਨੋਟ: ਇਹ ਪਰਚਾ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜੀਨ 'ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ' ਵਲੋਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 11, 2008 ਨੂੰ ਡਾ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ 2004 ਤੋ 2008 ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਾਥਪਨਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਅਉਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆਂ।ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿਛੌਂ ਅੱਜ 2008 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।ਸਮੂਹ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੀ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੰੂ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਅਯੋਜਤ ਹੋਏ ਕਿਉਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਦੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਹਿਰਾ ਜਾਂ ਬੋਲ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।ਬੋਲ ਹਨ

''ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੌ ਹੁਕਮ ਹੈ,ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ॥

ਸੱਮੁਚੀ ਕੋਮ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਜਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀ ਮੰਨਣਾ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਵੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਬਦ ਹੈ ।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ॥
ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕ ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ:
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਊਤਮ ਬਾਨੀ॥ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥ਪਹਿਲੇ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਕੋਈ ਦੇਹਧਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੱਤ ਸਿਧਾਤ ਮੋਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ।ਦੂਸਰੇ ਸਬਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗਾਉਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਕੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀ ਮੰਨਦਾ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਉਹਨਾ ਦਾ ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਬੇ - ਅਰਥ ਹੈ ਬੁਹਤ ਵਾਰੀ ਅਸੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਤੁੰਸਟ ਹੋ ਜਾਦੇ ਹਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਲੈਦੇ ਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ:
"ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਵੇਖਦਾ, ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ॥ਡਿਠੈ ਮੁਕਿਤ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ॥
ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਮੱਹਤਤਾ ਹੈ,ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਕਾਂ,ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਰਨੋਲਡ ਟੋਇਨਬੀ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾਂ ਕਰਾਂਗਾਂ,"ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਧੁੰਦਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ।ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਅਸੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਤਿਕਾਰ ਤਦ ਹੀ ਹੈ,ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ ਅਥਵਾਂ ਮੰਨਕੇ,ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜਾ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਅਧਾਰ ਬਣਾਈਏ।ਇਸਦੇ ਮਹਾਨ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਾਰੀਏ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲੋ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁੱਝ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ - ਵਸਤੂ ਮੁੱਖ ਤੋਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਧਾਤਾ ਦੀ ਸਪਸਟਾ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਵੇ ਪਹਿਲਾ ਉਲੇਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਅਤਿ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਉਨਾਂ ਸਿਧਾਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਕੁੱਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਇਨਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਅਸੀ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਅਨਮਤ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋ ਅਸਮਰਥ ਹੋਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਢੁੱਕਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾਹ ਕੇ ਅਨਮਤ ਨੰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਝ ਲੈਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸਵਾਸ ਹੈ ਸਮੂਹ ਗੁਰਬਾਣੀ - ਰਚਨਾ ਗੁਰੂਆ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਰਚਨਾਵਾ ਅੰਦਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਤ ਨੂੰ ਸਪਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਮਤਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਜਾ ਪੋਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾ ਵੀ ਪੇਸ ਕੀਤਾ ਜਾਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹੋਏ,ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜਪੁ ਜੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਉੜੀ 22ਵੀ ਲੈਦੇ ਹਾਂ।
"ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ,ਅਗਾਸਾ ਅਗਾਸ॥ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ,ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ॥ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ,ਅਸੁਲ ਇਕੁ ਧਾਤੁ॥"

ਇਨਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਕੇ, ਅਸੀ ਕਈ ਵਾਰ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪਾਤਾਲ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਹਨ,ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਦਾਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ'ਚ ਜਪੁ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪਾਤਾਲ,ਧਰਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਹਨ, ਵੇਦ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀ ਭਾਲ ਭਾਲ ਥੱਕ ਗਏ ਹਾਂ,ਪਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ'ਚ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਆਲਮ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰਾ,ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ,

ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ॥ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ॥

ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਿਖੀਏ ਪਰ ਲੇਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਖਰ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਦਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਣਾ ਬੇਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਅਸੀ ਜਪੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੀਹਵੀ ਪਉੜੀ ਦੀ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:
ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ॥
ਇਹ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਨਮਤ ਦਾ ਵਿਸਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਦੇਵਤੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਹੈ,
ਦੂਸਰਾ ਵਿਸਨੂੰ ਜੋ ਸਭਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਸ਼ਿਵ ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਮਾਰਨਾ ਹੈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਇਆ ਕਿਸੇ ਵਿਉਤ ਨਾਲ ਸੂਈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਜਾ ਚੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਨਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫਰਮਾਣੁ॥

ਭਾਵ ਰੱਬ ਜਿਵੇ ਚਾਹੁਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਉੜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਅਨਮਤ ਖਿਆਲ਼ ਹਨ ਤੇ ਅਖੀਰ' ਚ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ।ਵਾਰ ਆਸਾ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੀ ਸਿਸ੍ਰਟੀ ਸਾਜਨਹਾਰ ਹੈ ਤੇ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਸੀ,ਉਹੀ ਪਾਲਨਹਾਰ ਹੈ,ਉਹੀ ਰਚਨਹਾਰ ਹੈ।ਉਹੀ ਜਿੰਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
"ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਓ॥ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ॥ ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੇਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਸਾਉ॥ ਕਰਿ ਆਸਣ ਡਿਠੇ ਚਾਉ॥"

ਗੁਰੂ ਨਨਿਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਕ ਹੈ:
"ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ॥ਏਕੋ ਹੈ, ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਬਾਣੀ,ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 939 ਉਤੇ ਦਰਜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਗ ਮਤ ਦੇ ਧਰਨੀ ਸਿਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਸੰਬਾਦ ਹੋਇਆ।ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚੱਹਿਆਂ। ਉਤਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ । ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਬਾਂਣੀ ਦੀ ਸਤਵੀਂ ਪਾਉੜੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਹਨ,
"ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਲੇ,ਰੂਖਿ ਬਿਰਖਿ ਉਦਿਆਨੇ॥ਕੰਦ ਮੂਲ ਅਹਾਰੋ ਖਾਈਐ,ਅਉਧੂ ਬੋਲੈ ਗਿਆਨੇ॥ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ, ਸੁਖੁ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ,ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ਕਾਈ॥ਗੋਰਖ ਪੂਤੁ ਲੋਹਾਰੀਪਾ ਬੋਲੈ,ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਬਿਧਿ ਸਾਈ॥
ਇਥੇ ਜੋਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਡਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਕੇ,ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਦਰਖੱਤਾਂ ਥੱਲੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗਾਜਰਾਂ ਮੂਲੀਆਂ ਖਾਕੇ ਪੇਟ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸੁਖ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ। ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੇ ਚੇਲੇ ਲੋਹਾਰੀਪਾ ਨੇ ਇਸ ਜੋਗ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆਂ।

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜੋਗ ਮਤ ਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ। ਕਿਉਂ ਕਿ, ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਨਿਆਸ ਧਾਰਨ ਦਾ ਹਾਮੀ ਨਹੀ ਤੇ ਨਾਹੀ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਮੱਹਤਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ॥ ਸਾਡੇ ਲਈ
"ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਣ ਜਾਉ ਤੀਰਥੁ ਨਾਮੁ ਹੈ॥ ਤੀਰਥ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰ ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨੁ ਹੈ॥

ਇਸ ਪਉੜੀ ਤੋ ਅਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣਾ ਮਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆ ਦੇ ਮਤ ਤੋ ਕਾਇਲ ਨਹੀ ਹੁੰਦੇ।
"ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ, ਪਰ ਘਰਿ ਚਿਤੁ ਨ ਡੁਲਾਈ॥ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮਨ ਟੇਕ ਨ ਟਿਕਈ ਨਾਨਕ ਭੂਖ ਨ ਜਾਈ॥ ਹਾਟ ਪਟਣੁ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ ਸਹਜੇ ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੋ॥ ਖੰਡਿਤ ਨਿਦ੍ਰਾ ਅਲਪ ਅਹਾਰੰ, ਨਾਨਕ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੋ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਗੁਆਚੇ, ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾ ਵੀਸਾਰੇ। ਪਰਾਏ ਘਰ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰਡੋਲਣ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਹੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋ ਬਿਨਾ ਮਨ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੂਰ ਨਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਸ ਹੋਕੇ ਜਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਗੁਰਧਾਮਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆ ਬੱਸਾਂ ਉਤੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
"ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ ਸੁਖੁ ਫਲੁ ਪਾਈਐ"...

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜੋਗਮਤ ਜਾ ਅਨਮਤ ਦੇ ਹਨ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਨਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 143 ਉਪਰ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਰਚਿਤ ਮਾਝ ਕੀ ਵਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਕ ਪੰਗਤੀ ਨੂੰ
ਕਥਾਕਾਰਾ ਢਾਡੀਆ ਅਤੇ ਰਾਗੀਆ ਵਲੋ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਪਰਮਾਣ ਵਜੋ "ਪੁਤੀ ਗੰਢ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ" ਆਖਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰਾ ਨਾਲ ਹੀ ਵੰਸ਼ ਚਲਦੀ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਜਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀ ਜੁੜਦਾ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਵਾਇਤਾਂ ਜਾ ਅਖਾਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਇਕ ਹੈ ।

ਕੈਹਾ ਕੰਚਨੁ ਤੁਟੈ ਸਾਰੁ॥ਅਗਨੀ ਗੰਢ ਪਾਏ ਲੋਹਾਰ॥ਗੋਰੀ ਸੇਤੀ ਤੁਟੈ ਭਤਾਰੁ॥ਪੁਤੀ ਗਢੁ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ॥ਰਾਜਾ ਮੰਗੈ ਦਿਤੈ ਗੰਢੁ ਪਾਇ॥ ਭੁਖਿਆ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਜਾ ਖਾਵੈ॥ਕਾਲਾ ਮੰਗੈ ਗੰਢੁ ਨਦੀਆ ਮੀਹ ਝੋਲ ॥ ਗੰਢੁ ਪਰੀਤੀ ਮਿਠੇ ਬੋਲ॥.....
ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ਸਿਫਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਸਬਦ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਖਾਣਾ ਦੀ

ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਆਪਣਾ ਮਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਆਪਸੀ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜਿਨਾ ਨੂੰ ਅਖਾਣਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋ ਵੱਧ ਮੱਹਤਪੂਰਨ ਗੱਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਦੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਲੋਕ ਇਸ ਸਬਦ ਦੀ ਇਕ ਪੰਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵੰਸ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਲੁਟ -ਖਸੁੱਟ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਦਰ ਅਜੇਹੀ ਸੋਚ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖਣ ਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋ ਬਿਨਾਂ, ਪਰਵਾਰ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।ਚਲਾਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਪੁਤੱਰਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾਨ ਦੱਸਣ ਲਈ ਅਜੇਹੀਆਂ ਕਹਣੀਆਂ ਜੋੜ ਦਿਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵੀ ਨਹੀ ਜੁੜਦਾ।

ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਗਾਂ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 953 ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਹੈ:
"ਸਲੋਕ ਮ:1॥ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਆਇਆ॥ ਪਰਸ ਰਾਮੁ ਰੋਵੈ ਘਰਿ ਆਇਆਂ॥ਅਜੈ ਸੁ ਰੋਵੈ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ॥ ਐਸੀ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥ਰੋਵੈ ਰਾਮੁ ਨਿਕਾਲਾ ਭਇਆ॥ਸੀਤਾ ਲਖਮਣੁ ਵਿਛੜਿ ਗਇਆ॥ ਰੋਵੈ ਦਹਸਿਰੁ ਲੰਕ ਗਵਾਇ॥ਜਿਨਿ ਸੀਤਾ ਆਦੀ ਡਉਰੂ ਵਾਇ॥ਰੋਵਿਹ ਪਾਂਡਵ ਭਏ ਮਜੂਰ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਸੁਆਮੀ ਰਹਿਤ ਹਦੂਰਿ॥ਰੋਵੈ ਜਨਮੇਜਾ ਖੁਇ ਗਇਆ॥ ਏਕੀ ਕਾਰਣਿ ਪਾਪੀ ਭਇਆ॥ ਰੋਵਹਿ ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਪੀਰ॥ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਮਤੁ ਲਾਗੈ ਭੀੜ॥ਰੋਵਹਿ ਰਾਜੇ ਕੰਨ ਪੜਾਇ॥ ਘਰਿ ਘਰਿ ਮਾਗਹਿ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ॥ਰੋਵਹਿ ਕਿਰਪਨ ਸੰਚਹਿ ਧਨੁ ਜਾਇ॥ ਪੰਡਿਤ ਰੋਵਹਿ ਗਿਆਨੁ ਗਵਾਇ॥ ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥ ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥

ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਗੌਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਡੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਕਰਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਜਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਰੋਵੇ। ਪਤਰਸ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜਮਦਾਗਨ ਦੀ ਮੌਤ ਉਤ ਘਰ ਆਕੇ ਰੋਇਆ।

ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਦਾਦਾ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਦਿਤੀ ਭਿਖਿਆ ਖਾਕੇ ਰੋਇਆ ।ਰਾਮਚੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਰਾਲਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸੀਤਾ ਤੇ ਰਾਮ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਰਾਵਨ ਜਿਸਨੇ ਡੌਰੂ ਵਜਾਕੇ ਸੀਤਾ ਚੁੱਕੀ ਉਹ ਲੰਕਾ ਗਵਾਕੇ ਰੋਇਆ ।ਪਾਂਡਵ ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦੇ ਰੋਏ। ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ,ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਪਿਛੇ 18 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਇਆ ਸ਼ੇਖ ਤੇ ਪੀਰ ਵੀ ਰੋਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੱਤੇ ਉਨਾ ਨੂੰ ਭੀੜ ਹੀ ਨਾ ਬਣ ਆਵੇ ।ਰਾਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਗੀ ਬਣਕੇ ਕੰਨ ਪੜਾਏ ਤੇ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣੀ ਪਈ ਵੀ ਰੋਵੇ। ਕੰਜੂਸ ਲੋਕ ਮਾਇਆ ਦੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋ ਰੋਦੇ ਹਨ ਪੰਡਤ ਲੋਕ ਗਿਆਨ ਗੁਆ ਕੇ ਰੌਂਦੇ ਹਨ ।ਮੁਟਿਆਰ ਉਸ ਵਕਤ ਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋ ਉਸਦਾ ਭਤਾਰ ਨਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਨਚੋੜ ਇਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖੀ ਹੈ ।ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਭਵਜਲ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿੰਤਣ ਵਿੱਚ ਮਾਨਵ ਪਰਵਾਣ ਚੜਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ, ਚ ਪੁਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਜਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀ ਲੈਣਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਮਾਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਕੋਈ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਅੰਗ ਨਹੀ ਕੱਸੇ, ਸਗੋਂ ਜੋ ਅਸਲ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ'ਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਆਖੀਰ'ਚ ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜੁਗਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਵਾਸ਼ ਪੌਰਾਣਕ ਹੈ ਤੇ ਜੁਗ ਵੰਡ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀ ਮੰਨਦੀ।

ੴਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਰਾਮਕਾਲੀ ਮਹਲਾ 3 ਘਰ 1॥ਸ਼ਤਜੁਗਿ ਸਚੁ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋਈ ਘਰਿ ਘਰਿ ਭਗਤਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਈ॥ਸ਼ਤਜੁਗਿ ਧਰਮੁ ਪੈਰ ਹੈ ਚਾਰਿ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਕੋ ਬੀਚਾਰਿ॥ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਨਾਮਿ ਵਡਿਆਈ ਹੋਈ॥ ਜਿ ਨਾਮਿ ਲਾਗੈ ਸੋ ਮੁਕਿਤ ਹੋਵੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥ਰਹਾਉ॥ਤ੍ਰੈਤੈ ਇਕ ਕਲ ਕੀਨੀ ਦੂਰਿ॥ ਪਾਖੰਡੁ ਵਰਤਿਆ ਹਰਿ ਜਾਣਨਿ ਦੂਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ॥ ਅੰਤਰਿ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਸੁਖ ਹੋਈ ਦੁਆਪਰਿ ਦੂਜੈ ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ॥ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨੇ ਜਾਣਹਿ ਦੋਇ ਦੁਆਪਰਿ ਧਰਮਿ ਦੁਇ ਪੈਰ ਰਖਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੇ ਤ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਕਲਜੁਗਿ ਧਰਮ ਕਲਾ ਇਕ ਰਹਾਏ ॥ ਇਕ ਪੈਰ ਚਲੈ ਆਇਆ ਸੋਹੁ ਵਧਾਏ ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਅਤਿ ਗੁਬਾਰੁ॥ ਸਤਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਨਾਮਿ ਉਧਾਰੁ॥ਸਭ ਜੁਗ ਮਹਿ ਸਾਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ॥ ਸਭ ਮਹਿ ਸਚੁ ਦੂਜਾ ਨਹੀ ਕੋਈ॥ਸਾਚੀ ਕੀਰਤਿ ਸਚੁ ਸੁਖੁ ਹੋਈ ॥ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ਕੋਈ॥ਸਭ ਜੁਗ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮ ਹੋਈ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਏ ਭਗਤ ਜਨੁ ਸੋਈ॥ਨਾਨਕ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਨਾਮਿ ਵਡਿਆਈ ਹੋਈ॥ਇਸ ਸਬਦ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮਨੌਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ,ਜਿਵੇਂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਜੁਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਧਰਮੀ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ'ਚ ਧਰਮ ਘੱਟ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੁਗ ਵਿਚ ਪਖੰਡ ਵਧ ਗਿਆ। ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਕਲਜੁਗ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਾਸਾਰਾ ਵਧ ਗਿਆ।
ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਸਚ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀ।

ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ,ਉਹ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,ਪਰ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।ਸਾਰੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਉਤਮ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਲਜੁਗ ਉਤਮ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਸ ਜੁਗ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਫੁੱਲ ਆਪ ਭੋਗਦਾ ਹੈ।

ਸਤਜੁਗ ਤ੍ਰੇਤਾ ਦੁਆਪਰੁ ਭਣੀਐ, ਕਲਿਜੁਗ ਉਤਮੋ ਜੁਗਾ ਮਾਹਿ॥ ਅਹਿ ਕਰੁ ਕਰੇ ਸੁ ਅਹਿ ਕਰੁ ਪਾਏ,ਕੋਈ ਨ ਪਕੜੀਐ ਕਿਸੈ ਥਇ॥(ਪੰਨਾ-406) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ(ਪੰਨਾ-902) ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ 'ਚ ਸਬਦ ਹੈ।ਇਸ ਸਬਦ ਅੰਦਰ ਉਨਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢ ਤੋਂ

ਹੀ ਉਹੀ ਸੂਰਜ ਤਪਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹੀ ਸੂਰਜ,ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਤਾਰੇ ਚੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ,ਉਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹੀ ਸੂਰਜ ਤਪਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਉਹੀ ਹਵਾ ਝੁਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਪੰਡਤ ਤੂੰ ਦਸ: ਕਲਜੁਗ ਕਿਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿਹੜੇ ਤੀਰਥ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਰਹਾਉ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਧੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਲਜੁਗ ਦੇ ਲਛਣ ਹਨ।ਜੇ ਵਿਗਿਆਣ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਜੁੱਗ ਵੰਡ ਕਦੀ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ,ਇਹ ਤਾ ਮਨੌਤਾਂ ਹੀ ਹਨ।ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ,ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਜੁਗ ਹੈ ਜੇ ਮਾੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕਲਜੁਗ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 526 ਉਪਰ ਦਰਜ ਹੈ,ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ ਵਿਚ ਹਨ।ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਨਾਤਨੀ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣਕ ਮਤ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਨ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ,ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।ਜੋ ਪੁਰਖ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਉਹ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਮਨ'ਚ ਚਿਤਰਦਾ ਹੈ,ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਜੂਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ(ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ) ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ,ਜਦ ਕਿ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ,ਇਕ ਗੱਲ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਅਰੀ ਬਾਈ,ਗੋਬਿਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ।ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ'ਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ,ਉਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਪਰਚਾਰਕ ਪੁਰਾਣਾਕ ਜਾਂ ਸਨਾਤਨੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖੋ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਮਾਇਆ,ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਘਰ ਬਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਉਸਨੂੰ ਸੱਪ,ਵੇਸ਼ਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤ ਜੂਨਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਸਲ ਭਾਵ ਰਹਾਉ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਵਲੋ ਪੁਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਅਸਲ ਭਾਵ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨਾਂ ਲੋਕਾ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ,ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣਕਾਂ ਮਨੋਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰਭ - ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ,ਉਸਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਜਾਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸਦਾ ਅਵਗਵਨ ਮਿਟ ਜਾਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖ ਦੇ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋ ਹੋਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਰਮਾਣਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀ ਦੇ ਰਹੇ।ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਅਨਮਤ ਖਿਆਲ ਹਨ।ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

-ਡਾ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਵੈਨਕੂਵਰ)
ਫੋਨ: (604) 325-3784

*****

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਨੇ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ?

ਨੋਟ: ਇਹ ਪਰਚਾ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ' ਵਲੋਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 11, 2008 ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਜੀਉਣਵਾਲਾ) ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਰਲੇ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਰਲਾਵਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਨਣ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਅਖੀਰਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ 'ਚ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੋਰੇ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਬਰਛਾ ਵਗੈਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਪਾਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਛੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਗੋਰੇ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢਦਾ ਹੈ।ਸਾਡਾ ਐਸਾ ਸੁਭਾਓ ਕਿਉਂ ਬਣਿਆ ਸੀ? ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪੱਤ ਸੀ। ਬਸ ਇਸ ਸੁਭਾਓ/ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨਹੀਂ ਦੋ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਿਕ), ਚਾਰੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਤੇ ਦਸਵੀਂ, ਰਤਨ ਮਾਲ (ਸੌ ਸਾਖੀ), ਕਲਨਾਮਾ, ਵਾਜਿਬੁਲ ਅਰਜ, ਜੰਗਨਾਮਾ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ), ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਗ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੁਕਤ ਨਾਮਾ, ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ, ਸਤਸਉ, ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ, ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਸਹੰਸਰ ਸੁਖਮਨਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ 10 ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਮੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ, ਲਿਆਕਤ, ਕਦਰ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦਿਮਾਗਾਂ ਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਘੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਣੀ ਇੱਕਠੀ ਕਰਵਾਈ। "ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ" 'ਚ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ … ਮਜ਼ਹਬ ਕੌਮ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਸਰੇ ਫੈਲਦਾ ਹੈ… ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਦਾ ਇਸਥਿਤੀ ਵਾਸਤੇ… ਈਸ਼ਵਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਕਰੀਏ"। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਦੇਸ ਦੇਸਾਂਤਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੰਠ ਹੋਵੇ ਲੈ ਆਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਖੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਈ ਬਖਤੇ ਦਾ ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਲਿਖ ਕੇ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਤਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਬਖਤੇ ਦਾ ਨਾਉ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਹਵਾਲਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ ਗਿਆਰਵੀਂ ਦੀ 13ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 31ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤੱਕ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁਤਰ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੱਕ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਲੈਣ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ॥ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਮਾਣਾ॥ ਅਲੁ ਮਲੁ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ॥ ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ ਪਤਿ ਗਵਾਈ॥ ਵਿਣੁ

ਨਾਵੈ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ {ਪੰਨਾ 467}

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੂਰ ਜਿਉ, ਬਾਲਨੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ॥
ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ, ਅੰਦਰ ਪਿਰੀ ਸਮਾਲਿ॥18॥ਪੰਨਾ 1411॥

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ 5॥ ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ ॥ ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਸੋਹਨਿ ਦੁਆਰ ਜੀਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ॥ ਧਰਮਸਾਲ, ਅਪਾਰ ਦੈਆਰ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੇ ॥ ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਵਹਿ ਤਹਾ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਵਹੇ ॥ ਕਰਿ ਦਇਆ ਮਇਆ ਦਇਆਲ ਸੁਆਮੀ ਹੋਹੁ ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਰਾ ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਪਿਆਸੇ ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਸੁਖੁ ਸਾਰਾ ॥1।{ਪੰਨਾ 248}

ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਆਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ ਦੀ ਉਸਤੱਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਫਜ਼ ਮੋਹਨ ਕਿਸੇ ਵਿਆਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਵਰਤ ਕੇ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤੇ "ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ॥ ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਸੋਹਨਿ ਦੁਆਰ ਜੀਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ ॥" ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਚੇ ਮਹਿਲ ਤੇ ਸੋਹਿਨ ਦੁਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹੀ ਉਸਤੱਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਮੇ ਮੋਹਨ ਦੀ। ਗਉੜੀ, ਗੂਜਰੀ, ਬਿਲਾਵਲ, ਬਸੰਤ, ਮਾਰੂ, ਤੁਖਾਰੀ ਆਦਿਕ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਐਸੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ 'ਮੋਹਨ' ਆਖ ਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ ਕੇ ਜਿਲਦ ਬਨ੍ਹਵਾਉਣ ਲਈ ਲਹੌਰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰਸਤੇ 'ਚ ਹੀ ਉਤਾਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਬਾਣੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਬੀੜ ਨੂੰ ਖਾਰੀ ਬੀੜ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਕੱਚੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਤਨੀ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਜਿਲਦ ਬਨ੍ਹਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖਤਰੇ ਦੇ ਬੱਦਲ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਪੱਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਉਲਟ 'ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਰਲਾਵਟ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਆਓ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਰਬਾਬ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤੀਸਰਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਉਸੇ ਵਕਤ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹਰ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਲਮ-ਦਵਾਤ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਚਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਲਮ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਹਰ ਥਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਕਲਮ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ? ਕੀ ਉਸ ਵਕਤ ਇਤਨੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਸੀ? ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਆਕਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਝੂਠੀ ਹੈ।

ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਦੇ ਸਾਖੀਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਵਿਚ ਅੱਪੜੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ "ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ ਪਵਣੁ ਪੀਅਣੁ ਅਪਿਆਉ ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਗੁਫੈ ਨ ਦੇਖਾ ਸੁਪਨੈ ਸਉਣ ਨ ਥਾਉ ॥ ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥1॥ ...ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥4॥2॥ {ਪੰਨਾ 14} ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੋਵੇਂ ਦਰਗਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਤੀਸਰਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸਲੋਕ ਕਿਸ ਨੇ ਕਲਮ-ਬੰਦ ਕੀਤਾ?

'ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਠ ਦਰਪਣ' ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ (ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ) ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਪੰਨਾ 213, ਜਪੁਜੀ ਉਥਾਨਕਾ, ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ:'ਮਾਲਾਮੰਤ੍ਰ ਜਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ', ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਉਚਾਰ ਆਏ ਹਾਂ ਲੈ ਹੁਣ ਫੇਰ ਨੰਬਰ ਵਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਸੋ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਇਆ"। ਟਕਸਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਲਮ ਬੰਦ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ। ਟਕਸਾਲੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ 'ਸੋਦਰੁ' ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕੋਲ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਦਰਗਹ 'ਚ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦੂਜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਲਿਖਾਰੀ ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ 'ਸੋਦਰੁ' ਦੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਲਿਖੀ? ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 232 ਤੇ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਸੋਦਰੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਖਾਸ ਦਰ (ਦਵਾਰ) ਜੋ ਅਗਯਾਨੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਸਲ ਦਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ"। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਰਨਣ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਲਿਖੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਸਤੂ ਐਸੀ ਹੈ ਕੈਸੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇਗਾ।ਜੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ' ਨਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਕੇ ਇਉਂ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, 'ਸੋ ਦਰੁ ਐਸਾ'।

ਜੇ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।ਆਓ ਹੁਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਸਵੱਟੀ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਸਨ, ਬਾਣੀ ਲਿਖਣੀ, ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਵਾਸਤੇ ਫੌਜੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨੇ, ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਨੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਯੋਜਨਾ, ਜਿਸਦਾ 239 ਸਾਲ ਦਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ: ਉਰਸਾ ਲਫਜ਼ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।ਇਕ ਵਾਰ ਭਗਤ ਰਵੀਦਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ। ਇਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ।ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਜਾਨਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ।

ਰਾਗੁ ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ 1 ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ 1॥ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਕਰੀ ਚਨਣਾਠੀਆ ਜੇ ਮਨੁ ਉਰਸਾ ਹੋਇ॥ਕਰਣੀ ਕੁੰਗੂ ਜੇ ਰਲੈ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ

ਹੋਇ॥1॥ ਪੂਜਾ ਕੀਚੈ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਪੂਜ ਨ ਹੋਇ॥1॥ਰਹਾਉ॥ {ਪੰਨਾ 489}

ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਆਸਨੋ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਉਰਸਾ, ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਕੇਸਰੋ ਲੇ ਛਿਟਕਾਰੇ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਚੰਦਨੋ, ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮੁ ਲੇ ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ॥ 1{ਰਵੀਦਾਸ, ਪੰਨਾ 694}

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ:
ਸੂਤਕੁ ਅਗਨਿ ਭਖੈ ਜਗੁ ਖਾਇ॥ ਸੂਤਕੁ ਜਲਿ ਥਲਿ ਸਭ ਹੀ ਥਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਸੂਤਕਿ ਜਨਮਿ ਮਰੀਜੈ॥ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥ 8॥4॥ {ਪੰਨਾ 413}

ਸਲੋਕੁ ਮਃ 1॥ ਜੇਕਰਿ ਸੂਤਕੁ ਮੰਨੀਐ ਸਭ ਤੈ ਸੂਤਕੁ ਹੋਇ॥ ਗੋਹੇ ਅਤੈ ਲਕੜੀ ਅੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ॥ ਜੇਤੇ ਦਾਣੇ ਅੰਨ ਕੇ ਜੀਆ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ॥ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਸੂਤਕੁ ਕਿਉਕਰਿ ਰਖੀਐ ਸੂਤਕੁ ਪਵੈ ਰਸੋਇ॥ ਨਾਨਕ ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨੁ ਉਤਾਰੇ ਧੋਇ॥1॥ {ਪੰਨਾ 472}

ਮਃ 1॥ ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕੁ ਲੋਭੁ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਸੂਤਕੁ ਕੂੜੁ॥ ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਪਰ ਧਨ ਰੂਪੁ॥ ਕੰਨੀ ਸੂਤਕੁ ਕੰਨਿ ਪੈ ਲਾਇਤਬਾਰੀ ਖਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ ਹੰਸਾ ਆਦਮੀ ਬਧੇ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਹਿ॥2॥ਮਃ 1॥ ਸਭੋ ਸੂਤਕੁ ਭਰਮੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥ ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾਇ ॥ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਦਿਤੋਨੁ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨ੍ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ ਤਿਨ੍ਹਾ ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ 3॥ {ਪੰਨਾ 472}

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ 3 ਅਸਟਪਦੀਆ:
ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕੁ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥ ਭਰਮੇ ਭੂਲੇ ਆਵਉ ਜਾਉ॥1॥ ਮਨਮੁਖਿ ਸੂਤਕੁ ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਭੀਜੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਭੋ ਸੂਤਕੁ ਜੇਤਾ ਮੋਹੁ ਆਕਾਰੁ॥ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੰਮੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ॥2॥ ਸੂਤਕੁ ਅਗਨਿ ਪਉਣੈ ਪਾਣੀ ਮਾਹਿ॥ ਸੂਤਕੁ ਭੋਜਨੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਹਿ॥3॥ ਸੂਤਕਿ ਕਰਮ ਨ ਪੂਜਾ ਹੋਇ॥ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ॥4॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿਐ ਸੂਤਕੁ ਜਾਇ॥ ਮਰੈ ਨ ਜਨਮੈ ਕਾਲੁ ਨ ਖਾਇ ॥5॥ ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਕੋਇ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ॥6॥ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਕਲਿ ਮਹਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਿ॥7॥ ਸਾਚਾ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥8॥1॥ {ਪੰਨਾ 229}

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ: ਜਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕੁ, ਥਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕੁ, ਸੂਤਕ ਓਪਤਿ ਹੋਈ॥ ਜਨਮੇ ਸੂਤਕੁ, ਮੂਏ ਫੁਨਿ ਸੂਤਕੁ, ਸੂਤਕ ਪਰਜ ਬਿਗੋਈ॥1॥ ਕਹੁ, ਰੇ ਪੰਡੀਆ, ਕਉਨ ਪਵੀਤਾ॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਜਪਹੁ, ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨੈਨਹੁ ਸੂਤਕੁ, ਬੈਨਹੁ ਸੂਤਕੁ, ਸੂਤਕੁ ਸ੍ਰਵਨੀ ਹੋਈ॥ ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੂਤਕੁ ਲਾਗੈ, ਸੂਤਕੁ ਪਰੈ ਰਸੋਈ॥2॥ ਫਾਸਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਸਭੁ ਕੋਊ ਜਾਨੈ, ਛੂਟਨ ਕੀ ਇਕੁ ਕੋਈ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ, ਸੂਤਕੁ ਤਿਨੈ ਨ ਹੋਈ॥3॥41॥ {ਪੰਨਾ 331}

ਉਪਰਲੇ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ; ਸੂਤਕੁ ਜਲਿ ਥਲਿ ਸਭ ਹੀ ਥਾਇ॥
ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਇਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ; ਸੂਤਕੁ ਅਗਨਿ ਪਉਣੈ ਪਾਣੀ ਮਾਹਿ॥
ਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ; ਜਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕੁ, ਥਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕੁ, ਸੂਤਕ ਓਪਤਿ ਹੋਈ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਸੂਤਕੁ ਪਵੈ ਰਸੋਇ' ਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਹੀ ਲਫਜ਼ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, 'ਸੂਤਕੁ ਪਰੈ ਰਸੋਈ'। ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਆਪ ਉਤਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੋ ਖਜਾਨਾ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਓਹ ਇਹ ਓਹੀ ਖਜਾਨਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ "ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ" ਲਿਖਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਤਕ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਾਨਕ ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨੁ ਉਤਾਰੇ ਧੋਇ॥1॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨ੍ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ ਤਿਨ੍ਹਾ ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ॥ 3॥ ਇਹੀ ਖਿਆਲ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਮਨਮੁਖਿ ਸੂਤਕੁ ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਭੀਜੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵੀ ਇਹੀ ਖਿਆਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ, ਸੂਤਕੁ ਤਿਨੈ ਨ ਹੋਈ॥ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

ਕਬੀਰ ਜੋ ਮੈ ਚਿਤਵਉ ਨਾ ਕਰੈ, ਕਿਆ ਮੇਰੇ ਚਿਤਵੇ ਹੋਇ ॥ ਅਪਨਾ ਚਿਤਵਿਆ ਹਰਿ ਕਰੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਚਿਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥219॥ {ਪੰਨਾ 1376}
ਹੇ ਕਬੀਰ ! ("ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲਿ" ਰੱਖਣ ਦੇ ਥਾਂ ਤੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਤੇਰੇ) ਮੇਰੇ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚਣ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ; ਪਰਮਾਤਮਾ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ (ਭਾਵ, ਜੋ ਅਸੀ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ)।ਪ੍ਰਭੂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਆਪ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸਾਡੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।219।

ਮ: 3 ॥ ਚਿੰਤਾ ਭਿ ਆਪਿ ਕਰਾਇਸੀ, ਅਚਿੰਤੁ ਭਿ ਆਪੇ ਦੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਸੋ ਸਾਲਾਹੀਐ, ਜਿ ਸਭਨਾ ਸਾਰ ਕਰੇਇ ॥220॥ {ਪੰਨਾ 1376}

ਨੋਟ:— ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਮ: 3" ਇਹ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਉਪਰਲੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹੋ; ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 219 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ । ਸੋ, ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਸਨ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮ: 5 ॥ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ, ਫਿਰਿਆ ਲਾਲਚ ਮਾਹਿ ॥ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ ਮਰਿ ਗਇਆ, ਅਉਧ ਪੁਨੀ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ॥221॥ {ਪੰਨਾ 1376}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਭੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 219 ਨਾਲ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਘਾਣੀ ਪੀੜਤੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਲੀਏ ਛਡਾਇ ॥ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲੀ ਭਾਵਨੀ, ਪਰਗਟੁ ਹੋਈ ਆਇ ॥207॥ {ਪੰਨਾ 1375}

ਕਬੀਰ ਟਾਲੈ ਟੋਲੈ ਦਿਨੁ ਗਇਆ, ਬਿਆਜੁ ਬਢੰਤਉ ਜਾਇ ॥ ਨਾ ਹਰਿ ਭਜਿਓ ਨ ਖਤੁ ਫਟਿਓ, ਕਾਲੁ ਪਹੂੰਚੋ ਆਇ ॥208॥ (ਪੰਨਾ 1375)

ਮਹਲਾ 5 ॥ ਕਬੀਰ ਕੂਕਰੁ ਭਉਕਨਾ, ਕਰੰਗ ਪਿਛੈ ਉਠਿ ਧਾਇ ॥ ਕਰਮੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਇਆ, ਜਿਨਿ ਹਉ ਲੀਆ ਛਡਾਇ ॥209॥ {ਪੰਨਾ 1375}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 209 ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 210 ਅਤੇ 211 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿਰ-ਲੇਖ 'ਮਹਲਾ 5' ਹੈ ।

ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 207 ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 208 ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖ਼ਲਾਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸੇ ਹੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਟਾਲ-ਮਟੋਲੇ ਕਰਨ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਕੁੱਤੇ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਾਦੀ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੁਰਦਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਦਾ ਫਿਰੇ। ਜਿਸ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੇਹਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ।

ਹੇ ਕਬੀਰ ! ਭੌਂਕਣ ਵਾਲਾ (ਭਾਵ, ਲਾਲਚ ਦਾ ਮਾਰਿਆ) ਕੁੱਤਾ ਸਦਾ ਮੁਰਦਾਰ ਵੱਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ (ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, ਤਾਹੀਏਂ ਇਹ ਸਿਮਰਨ ਵਲੋਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ)।ਮੈਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ (ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਤੋਂ) ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਹੈ।209।

ਮਹਲਾ 5 ॥ ਕਬੀਰ ਧਰਤੀ ਸਾਧ ਕੀ, ਤਸਕਰ ਬੈਸਹਿ ਗਾਹਿ ॥ ਧਰਤੀ ਭਾਰਿ ਨ ਬਿਆਪਈ, ਉਨ ਕਉ ਲਾਹੂ ਲਾਹਿ ॥210॥ {ਪੰਨਾ 1375}

ਨੋਟ —ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 209 ਵਾਲੇ ਹੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਵਿਕਾਰੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਨ ਉੱਚਾ ਹੈ।ਪਰ ਹਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ।

ਹੇ ਕਬੀਰ ! ਜੇ ਵਿਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ (ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ) ਹੋਰ ਝਾਕ ਛੱਡ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠਨ, ਤਾਂ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਉਸ ਸੰਗਤਿ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।ਹਾਂ, ਵਿਕਾਰੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਂਦੇ ਹਨ ।210।

ਮਹਲਾ 5॥ ਕਬੀਰ ਚਾਵਲ ਕਾਰਨੇ, ਤੁਖ ਕਉ ਮੁਹਲੀ ਲਾਇ ॥ ਸੰਗਿ ਕੁਸੰਗੀ ਬੈਸਤੇ, ਤਬ ਪੂਛੈ ਧਰਮਰਾਇ ॥211॥ {ਪੰਨਾ 1375}

ਨੋਟ—ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 210 ਵਿਚ 'ਸਾਧ ਕੀ ਧਰਤੀ' ਅਤੇ 'ਤਸਕਰ' ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਤਸਕਰਾਂ' ਦਾ ਅਸਰ 'ਧਰਤੀ' ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂ ? ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿ 'ਧਰਤੀ' ਦਾ ਭਾਰ 'ਤਸਕਰਾਂ' ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਕ ਹੈ। 'ਸਾਧ ਕੀ ਧਰਤੀ' ਭਾਰੀ ਹੈ, ਬਲ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਸਕਰ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਭਲਾਈ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਤਕੜਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਵਿਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਭੀ ਆ ਕੇ ਭਲਾਈ ਵੱਲ ਪਰਤ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਨੰ: 211 ਵਿਚ 'ਚਾਵਲ' ਅਤੇ 'ਤੁਖ' ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ 'ਚਾਵਲ' ਭਾਰਾ ਹੈ 'ਤੁਖ' ਹੌਲਾ ਹੈ । 'ਤੁਖ' (ਤੋਹ) ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਕੜੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ-ਦਿਲ ਹੋਵੇ) ਬੈਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਉਸੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਬਣ ਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ, ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨੁ ਮੀਤ ॥ ਕਾਹੇ ਛੀਪਹੁ ਛਾਇਲੈ, ਰਾਮ ਨ ਲਾਵਹੁ ਚੀਤੁ ॥212॥ ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨਾ, ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮੁ ਸੰਮ੍ਹਾਲਿ ॥ ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ, ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲਿ ॥213॥ (ਪੰਨਾ 1375-1376)

ਨੋਟ:— 'ਮਹਲਾ 5' ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਸਨ—ਨੰ: 209, 210, 211 । ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਲੋਕ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰ-ਲੇਖ 'ਮਹਲਾ 5' ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਸਤਾਰਾ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਾਸ਼ੀ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇਤਨੇ ਉੱਘੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਕਿ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

ਮਹਲਾ 5 ॥ ਕਬੀਰਾ ਹਮਰਾ ਕੋ ਨਹੀ, ਹਮ ਕਿਸ ਹੂ ਕੇ ਨਾਹਿ ॥ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਰਚਨ ਰਚਾਇਆ, ਤਿਸ ਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹਿ ॥214॥ {ਪੰਨਾ 1376}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ-ਲੇਖ 'ਮਹਲਾ 5' ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਰਗਟ ਹੈ । ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 213 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹੈ । ਜੋ ਉੱਤਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਿਰਤ-ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ, ਇਹ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਚਿੱਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ॥ ਕਬੀਰ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁੜਾ ਰਾਈ ਦਸਵੈ ਭਾਇ ॥ ਮਨੁ ਤਉ ਮੈਗਲੁ ਹੋਇ ਰਹਾ ਨਿਕਸਿਆ ਕਿਉ ਕਰਿ ਜਾਇ ॥ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤੁਠਾ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ॥ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਮੋਕਲਾ ਸਹਜੇ ਆਵਉ ਜਾਉ ॥1॥ {ਪੰਨਾ 509} ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਇਹੀ ਸਲੋਕ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪੰਨਾ 1367 ਤੇ ਦਰਜ਼ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਰਾ, ਰਾਈ ਦਸਏਂ ਭਾਇ ॥ ਮਨੁ ਤਉ ਮੈਗਲੁ ਹੋਇ ਰਹਿਓ, ਨਿਕਸੋ ਕਿਉ ਕੈ ਜਾਇ ॥58॥ ਕਬੀਰ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ, ਤੁਠਾ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ॥ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਮੋਕਲਾ, ਸਹਜੇ ਆਵਉ ਜਾਉ ॥59॥ {ਪੰਨਾ 1367}

ਮਃ 3 ॥ ਨਾਨਕ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਅਤਿ ਨੀਕਾ ਨਾਨ੍ਹਾ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਇ ॥ ਹਉਮੈ ਮਨੁ ਅਸਥੂਲੁ ਹੈ ਕਿਉ ਕਰਿ ਵਿਚੁ ਦੇ ਜਾਇ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਹਉਮੈ ਗਈ ਜੋਤਿ ਰਹੀ ਸਭ ਆਇ ॥ ਇਹੁ ਜੀਉ ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਹੈ ਸਹਜੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥2॥ {ਪੰਨਾ 509}

ਨੋਟ :—ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ "ਮਨ ਤਉ ਮੈਗਲੁ ਹੋਇ ਰਹਾ" । ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਹਉਮੈ ਮਨੁ ਅਸਥੂਲੁ ਹੈ"; 'ਮੈਗਲੁ' ਬਣਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ 'ਹਉਮੈ'।

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ ॥1॥ ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨੇਬੇਰਾ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ॥2॥ ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਉ ॥ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ ॥3॥ ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥4॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ ॥ ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਾ ॥5॥3॥ {ਪੰਨਾ 1136}

ਨੋਟ :—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ 'ਮਹਲਾ 5' । ਪਰ ਅਖ਼ੀਰ ਤੇ ਲਫ਼ਜ਼ 'ਨਾਨਕ' ਦੇ ਥਾਂ 'ਕਬੀਰ' ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਇਹ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਰਥਾਇ । ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਨੰਬਰ 7 । ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ-ਲਿਖੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਰਲਾਓ—
ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਊ॥ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਊ॥1॥ਰਹਾਉ॥...

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ ॥ ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥3॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ।

ਸਾਹੁਰੈ ਢੋਈ ਨਾ ਲਹੈ, ਪੇਈਐ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥ ਪਿਰੁ ਵਾਤੜੀ ਨ ਪੁਛਈ, ਧਨ ਸੋਹਾਗਣਿ ਨਾਉ॥31॥ {ਪੰਨਾ 1379}

ਸਾਹੁਰੈ ਪੇਈਐ ਕੰਤ ਕੀ, ਕੰਤੁ ਅਗੰਮੁ ਅਥਾਹੁ॥ ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੋਹਾਗਣੀ, ਜੁ ਭਾਵੈ ਬੇਪਰਵਾਹ॥32॥ {ਪੰਨਾ 1379}
ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ, 'ਵਾਰ ਮਾਰੂ ਮ: 3' ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਦਰਜ ਹੈ, ਕਈ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਓਥੇ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਮ: 1 ॥ ਸਸੁਰੈ ਪੇਈਐ ਕੰਤ ਕੀ, ਕੰਤੁ ਅਗੰਮੁ ਅਥਾਹੁ॥ ਨਾਨਕ ਧੰਨੁ ਸੋੁਹਾਗਣੀ ਜੋ ਭਾਵਹਿ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥2॥6॥ {ਪੰਨਾ 1379}

ਫਰੀਦਾ ਰਤੀ ਰਤੁ ਨ ਨਿਕਲੈ, ਜੇ ਤਨੁ ਚੀਰੈ ਕੋਇ॥ ਜੋ ਤਨ ਰਤੇ ਰਬ ਸਿਉ, ਤਿਨ ਤਨਿ ਰਤੁ ਨ ਹੋਇ ॥51॥ {ਪੰਨਾ 1380}

ਸਲੋਕ ਮਃ 3॥ ਇਹੁ ਤਨੁ ਸਭੋ ਰਤੁ ਹੈ ਰਤੁ ਬਿਨੁ ਤੰਨੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਜੋ ਸਹਿ ਰਤੇ ਆਪਣੈ ਤਿਨ ਤਨਿ ਲੋਭ ਰਤੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਭੈ ਪਇਐ ਤਨੁ ਖੀਣੁ ਹੋਇ ਲੋਭ ਰਤੁ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥ ਜਿਉ ਬੈਸੰਤਰਿ ਧਾਤੁ ਸੁਧੁ ਹੋਇ ਤਿਉ ਹਰਿ ਕਾ ਭਉ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਜਨ ਸੋਹਣੇ ਜੋ ਰਤੇ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਲਾਇ॥1॥ {ਪੰਨਾ 949-950}

ਫਰੀਦਾ ਪਾੜਿ ਪਟੋਲਾ ਧਜ ਕਰੀ, ਕੰਬਲੜੀ ਪਹਿਰੇਉ ॥ ਜਿਨ੍ਹੀ ਵੇਸੀ ਸਹੁ ਮਿਲੈ, ਸੇਈ ਵੇਸ ਕਰੇਉ ॥103॥ {ਪੰਨਾ 1383}

ਮ: 3 ॥ ਕਾਇ ਪਟੋਲਾ ਪਾੜਤੀ, ਕੰਬਲੜੀ ਪਹਿਰੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਘਰ ਹੀ ਬੈਠਿਆ ਸਹੁ ਮਿਲੈ, ਜੇ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਕਰੇਇ ॥104॥ {ਪੰਨਾ 1383}

ਮ: 5 ॥ ਫਰੀਦਾ ਗਰਬੁ ਜਿਨ੍ਹਾ ਵਡਿਆਈਆ, ਧਨਿ ਜੋਬਨਿ ਆਗਾਹ ॥ ਖਾਲੀ ਚਲੇ ਧਣੀ ਸਿਉ, ਟਿਬੇ ਜਿਉ ਮੀਹਾਹੁ ॥105॥ {ਪੰਨਾ 1383}
ਫਰੀਦਾ ਪਿਛਲ ਰਾਤਿ ਨ ਜਾਗਿਓਹਿ, ਜੀਵਦੜੋ ਮੁਇਓਹਿ ॥ ਜੇ ਤੈ ਰਬੁ ਵਿਸਾਰਿਆ, ਤ ਰਬਿ ਨ ਵਿਸਰਿਓਹਿ ॥107॥ (ਪੰਨਾ 1383)

ਹੇ ਫਰੀਦ ! ਜੇ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ ਤਾਂ (ਇਹ ਕੋਝਾ ਜੀਵਨ) ਜਿਊਂਦਾ ਹੀ ਤੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ । ਜੇ ਤੂੰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ (ਭਾਵ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।107।

ਨੋਟ:— ਪਿਛਲੀ ਰਾਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾਗਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਗੱਲ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰੇ-ਮਾਤ੍ਰ ਕਹੀ ਹੈ—'ਜੇ ਤੈ ਰਬੁ ਵਿਸਾਰਿਆ', ਭਾਵ, ਪਿਛਲੀ ਰਾਤੇ ਜਾਗ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ।ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਭਾਵ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਮ: 5 ॥ ਫਰੀਦਾ ਕੰਤੁ ਰੰਗਾਵਲਾ, ਵਡਾ ਵੇਮੁਹਤਾਜੁ ॥ ਅਲਹ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ, ਏਹੁ ਸਚਾਵਾਂ ਸਾਜੁ ॥108॥ {ਪੰਨਾ 1383}

ਹੇ ਫਰੀਦ ! ਖਸਮ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬੜਾ ਬੇ-ਮੁਥਾਜ ਹੈ । (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ) ਜੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ (ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੀ) ਰੱਬ ਵਾਲਾ ਇਹ (ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਬੇ-ਮੁਥਾਜੀ ਵਾਲਾ) ਰੂਪ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ) ।108।

ਪਹਿਲੈ ਪਹਰੈ ਫੁਲੜਾ, ਫਲੁ ਭੀ ਪਛਾ ਰਾਤਿ॥ ਜੋ ਜਾਗੰਨਿ੍, ਲਹੰਨਿ ਸੇ, ਸਾਈ ਕੰਨੋ ਦਾਤਿ ॥112॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਨੋਟ:— ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸ਼ਲੋਕ ਹਨ—ਨੰ: 107 ਅਤੇ ਇਹ ਨੰ: 112 । ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 108, 109, 110 ਅਤੇ 111 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਲਾਭ ਨਿਕਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ—ਬੇ-ਮੁਥਾਜੀ, ਪਾਪ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ, ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉ । ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ—ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਪਹਿਲੀ ਰਾਤੇ ਭੀ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਸੌਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਵਧੀਕ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ ।

(ਰਾਤ ਦੇ) ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਦੀ ਬੰਦਗੀ (ਮਾਨੋ) ਇਕ ਸੋਹਣਾ ਜਿਹਾ ਫੁੱਲ ਹੈ, ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਜੋ ਬੰਦੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ) ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ।112।

ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦੀਆ, ਕਿਆ ਚਲੈ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ॥ ਇਕਿ ਜਾਗੰਦੇ ਨਾ ਲਹਨਿ੍, ਇਕਨਾ ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ ॥113॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸ਼ਲੋਕ (ਨੰ: 112) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਲਫ਼ਜ਼ 'ਦਾਤਿ' ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ-ਮਾਤ੍ਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ

ਕਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਰੱਬ ਤ੍ਰੁੱਠਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ 'ਦਾਤਿ' ਹੈ 'ਦਾਤਿ', ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ । ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਏ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਉਚਾਰੀ ਹੋਈ 'ਸਿਰੀ ਰਾਗ' ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਨਾਲ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ । ਉਥੇ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਇਉਂ ਹੈ ।

ਸਲੋਕ ਮ : 1 ॥ ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦੀਆ, ਕਿਆ ਚਲੈ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ॥ ਇਕਿ ਜਾਗੰਦੇ ਨਾ ਲਹੰਨਿ ਇਕਨ੍ਹਾ ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ ॥1॥2॥ . . . . . (ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: 4,ਪੰਨਾ 83)

ਇਥੇ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਦੇ ਦੋ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਵਿਚ ਰਤਾ ਕੁ ਫ਼ਰਕ ਹੈ—'ਲਹੰਨਿ' ਅਤੇ 'ਇਕਨ੍ਹਾ' ।
ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ਾਂ ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ (ਆਪਣੀਆਂ) ਹਨ। ਉਸ ਮਾਲਕ ਨਾਲ (ਕਿਸੇ ਦਾ) ਕੀਹ ਜ਼ੋਰ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕਈ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ) ਜਾਗਦੇ ਭੀ (ਇਹ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ਾਂ) ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ, ਕਈ (ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ) ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਨੂੰ (ਉਹ ਆਪ) ਜਗਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਕਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਭੀ ਕਿਸੇ ਅਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ-ਰੂਪ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ, ਕਈ ਗ਼ਾਫ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮੇਹਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਸੂਝ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) ।113।

ਨੋਟ:— ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉੱਪਰ-ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨਾਲ 'ਸਿਰੀ ਰਾਗ' ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸ਼ਲੋਕ ਇਉਂ ਹੈ—:
ਮ: 1 ॥ ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਸਾਦਿਕਾ, ਸਬਰ ਤੋਸਾ ਮਲਾਇਕਾਂ । ਦੀਦਾਰੁ ਪੂਰੇ ਪਾਇਸਾ, ਥਾਉ ਨਾਹੀ ਖਾਇਕਾ ॥2॥2॥
ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਵਲੋਂ 'ਦਾਤਿ' ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਬੰਦਾ 'ਸਬਰੁ' ਧਾਰਨ ਕਰੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ:112 ਦੇ ਨਾਲ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਚਾਰ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 114 ਤੋਂ 117 ਤਕ ਭੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਦਾਤਿ' ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜੇ 'ਸਬਰੁ' ਧਾਰੋਗੇ। 'ਹੱਕ' ਸਮਝ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ 'ਝਾਕ' ਨਾ ਝਾਕਣੀ।

ਮ: 5 ॥ ਫਰੀਦਾ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਇਕੁ ਕਰਿ, ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਹਿ ਵਿਕਾਰੁ ॥ ਅਲਹ ਭਾਵੈ ਸੋ ਭਲਾ, ਤਾਂ ਲਭੀ ਦਰਬਾਰੁ ॥109॥ {ਪੰਨਾ 1383}

ਫਰੀਦਾ ਮੈ ਜਾਨਿਆ ਦੁਖੁ ਮੁਝ ਕੂ, ਦੁਖੁ ਸਬਾਇਐ ਜਗਿ ॥ ਊਚੇ ਚੜਿ ਕੈ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹਾ ਅਗਿ ॥81॥ (ਪੰਨਾ 1382)

ਨੋਟ:—ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੋ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹੀ ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਮਹਲਾ 5 ॥ ਫਰੀਦਾ ਭੂਮਿ ਰੰਗਾਵਲੀ, ਮੰਝਿ ਵਿਸੂਲਾ ਬਾਗ ॥ ਜੋ ਜਨ ਪੀਰਿ ਨਿਵਾਜਿਆ, ਤਿੰਨ੍ਹਾ ਅੰਚ ਨ ਲਾਗ ॥82॥ {ਪੰਨਾ 1382}

ਮਹਲਾ 5 ॥ ਫਰੀਦਾ ਉਮਰ ਸੁਹਾਵੜੀ, ਸੰਗਿ ਸੁਵੰਨੜੀ ਦੇਹ ॥ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ਪਾਈਅਨ੍ਹਿ, ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਪਿਆਰੇ ਨੇਹ ॥83॥ {ਪੰਨਾ 1382}

ਫਰੀਦਾ ਦਰਵੇਸੀ ਗਾਖੜੀ, ਚੋਪੜੀ ਪਰੀਤਿ ॥ ਇਕਨਿ ਕਿਨੈ ਚਾਲੀਐ, ਦਰਵੇਸਾਵੀ ਰੀਤਿ ॥118॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਹੇ ਫਰੀਦ ! (ਇਹ ਸਬਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਸਲ) ਫ਼ਕੀਰੀ (ਹੈ, ਤੇ ਇਹ) ਔਖੀ (ਕਾਰ) ਹੈ, ਪਰ (ਹੇ ਫਰੀਦ ! ਰੱਬ ਨਾਲ ਤੇਰੀ) ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਂ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਹੈ । ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ (ਇਹ ਸਬਰ ਵਾਲੀ) ਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਮਾਈ ਹੈ ।118।

ਤਨੁ ਤਪੈ ਤਨੂਰ ਜਿਉ, ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਬਲੰਨ੍ਹਿ॥ ਪੈਰੀ ਥਕਾਂ, ਸਿਰਿ ਜੁਲਾਂ, ਜੇ ਮੂੰ ਪਿਰੀ ਮਿਲੰਨ੍ਹਿ ॥119॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ (ਬੇਸ਼ੱਕ) ਤਨੂਰ ਵਾਂਗ ਤਪੇ, ਮੇਰੇ ਹੱਡ (ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਉਂ) ਬਲਣ ਜਿਵੇਂ ਬਾਲਣ (ਬਲਦਾ) ਹੈ । (ਪਿਆਰੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ) ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ (ਤੁਰਦਾ ਤੁਰਦਾ) ਥੱਕ ਜਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰ ਭਾਰ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਵਾਂ। (ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਔਖ ਸਹਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ) ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਰੱਬ ਜੀ ਮਿਲ ਪੈਣ (ਭਾਵ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧੂਣੀਆਂ ਤਪਾ ਤਪਾ ਕੇ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਨ ਨੂੰ ਭੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ) ।119।

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੂਰ ਜਿਉ, ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ ॥ ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ, ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ ॥120॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। 'ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮਹਲਾ 1' ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਹ ਇਉਂ ਹੈ:
ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੂਰ ਜਿਉ, ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ ॥ ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ, ਅੰਦਰ ਪਿਰੀ ਸਮਾਲਿ ॥18॥

ਇਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ 'ਨਿਹਾਲਿ' ਦੇ ਥਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ 'ਸਮਾਲਿ' ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 113 ਵਿਚ ਵੇਖ ਆਏ ਹਾਂ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 113 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਇਥੇ ਭੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਕਿਸੇ 'ਉਕਾਈ' ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਇਥੇ ਕੋਈ 'ਉਕਾਈ' ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਉਕਾਈ' ਨੂੰ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਮਿਲਦੀ ? ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਧੂਣੀਆਂ ਤਪਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ।

ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਸਜਣਾ, ਸਜਣੁ ਮੈਡੇ ਨਾਲਿ ॥ ਨਾਨਕ ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਦਿਖਾਲਿ ॥121॥ {ਪੰਨਾ 1384}

ਨੋਟ:— ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੈ । ਰਾਗ ਕਾਨੜੇ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਥੋੜਾ ਕੁ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਉਂ ਹੈ—

ਸਲੋਕ ਮ: 4 ॥ ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਸਜਣਾ, ਸਜਣੁ ਮੈਂਡੇ ਨਾਲਿ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਦਿਖਾਲਿ ॥1॥15॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: 120 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਪੁਰਖਾ ਆਹ ਲੈ ਖਜਾਨਾ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੰਡੂਰ ਵਸਾ। ਇਹ ਖਜਾਨਾ ਓਹੀ ਕਿਤਾਬ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਹਵਾਲਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ :

"ਆਸਾ ਹਥਿ ਕਿਤਾਬ ਕਛਿ ਕੂਜਾ ਬਾਂਗ ਮੁਸੱਲਾ ਧਾਰੀ।ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ 32॥

ਸਲੋਕੁ॥ ਮ:1॥ ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ ॥ ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ ਦਾਈ ਦਾਇਆ ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥ ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥1॥

ਮ: 2॥ ਪਉਣੁ ਗੁਰੁ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ॥ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ ਦਾਈ ਦਾਇਆ ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥ ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੇ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਹੋਰ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥2॥ {ਪੰਨਾ 146}

ਉਪਰਲੇ ਦੋਹਾ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ; ਪਵਣੁ= ਪਉਣ, ਦਿਵਸੁ=ਦਿਨਸੁ, ਵਾਚੈ= ਵਾਚੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਅੱਖਰ 'ਹੋਰ' ਵਾਧੂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੂ-ਬਹੂ ਇਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਦੀ ਹੈ। ਇਤਨੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਸਾਂਝ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਲੋਕ ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਸਲੋਕੁ ਮ:1॥ ਸਬਾਹੀ ਸਾਲਾਹ, ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ਇਕ ਮਨਿ॥ ਸੇਈ ਪੂਰੇ ਸਾਹ, ਵਖਤੈ ਉਪਰਿ ਲੜਿ ਮੁਏ ॥ ਦੂਜੇ ਬਹੁਤੇ ਰਾਹ, ਮਨ ਕੀਆ ਮਤੀ ਖਿੰਡੀਆ॥ ਬਹੁਤੁ ਪਏ ਅਸਗਾਹ, ਗੋਤੇ ਖਾਹਿ ਨ ਨਿਕਲਹਿ॥ {ਪੰਨਾ 145-146}

ਮ: 2॥ ਸੇਈ ਪੂਰੇ ਸਾਹ, ਜਿਨੀ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥ ਅਠੀ ਵੇਪਰਵਾਹ, ਰਹਨਿ ਇਕਤੈ ਰੰਗਿ॥ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਥਾਹ, ਵਿਰਲੇ ਪਾਈਅਹਿ॥ ਕਰਮਿ ਪੂਰੈ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ, ਪੂਰਾ ਜਾ ਕਾ ਬੋਲੁ॥ ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਜੇ ਕਰੇ, ਘਟੈ ਨਾਹੀ ਤੋਲੁ॥2॥ {ਪੰਨਾ 146}

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਜਿਵੇਂ; 'ਸੇਈ ਪੂਰੇ ਸਾਹ' ।ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਖਜਾਨਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ।

ਸਲੋਕੁ ਮ:1॥ ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ, ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥ ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥ ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥1॥ {ਪੰਨਾ 145}

ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰਲੇ ਸਲੋਕ 'ਚ ਇਕ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ' ਤੇ ਸਲੋਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਝ ਰਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਲੋਕ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮ: 3 ॥ ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ ਪਰਗਟੁ ਚਾਨਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਈ ਉਤਰੈ ਪਾਰਿ ॥ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਿਸੁ ਦੇਵੈ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਤਨੁ ਸੋ ਲੇਵੈ ॥2॥ {ਪੰਨਾ 145}
ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ ॥27॥ ਮਹਲਾ 3 ॥ ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ ॥28॥ (ਪੰਨਾ 1412)

ਸਲੋਕ 27 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈ ਤੇ 28ਵੇਂ ਸਲੋਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਲਹੌਰ ਸਹਿਰ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਣ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਇਸ ਸਲੋਕ ਦਾ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਲੋਕ ਨੰਬਰ 27 ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸਾਹ ਕੋਲ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ।
'ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ' ਪੰਨਾ 1020 ਤੋਂ 1085 ਤਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਉਸੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹਿਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੁਕ ਬੰਦੀ ਆਇਆ, ਗਾਇਆ, ਅਪਣਾਇਆ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੀਸਰੇ, ਚੌਥੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹਿਆਂ ਦੀ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਆਇਆ, ਗਾਇਆ, ਪਾਇਆ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਜਾਈ ਹੇ, ਪਾਈ ਹੇ, ਸਮਾਈ ਹੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਆਵਣਿਆ, ਜਾਵਣਿਆ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪਟੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪਟੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਵਨ ਅੱਖਰੀ ਦਾ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਲੋਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਤੀਸਰੇ ਚੌਥੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਤਨੀ ਸਾਂਝ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਹਮ ਧਨਵੰਤ ਭਾਗਠ ਸਚ ਨਾਇ ॥ ਹਰਿ

ਗੁਣ ਗਾਵਹ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ ॥ ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ ॥1॥ ਰਤਨ ਲਾਲ ਜਾ ਕਾ ਕਛੂ ਨ ਮੋਲੁ ॥ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਅਖੂਟ ਅਤੋਲ ॥2॥ ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੋ ਜਾਈ ॥3॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇ ॥ ਸੁ ਏਤੁ ਖਜਾਨੈ ਲਇਆ ਰਲਾਇ {ਪੰਨਾ 186}

ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਸਲੋਕ ਦੀ ਇਹ 'ਪਿਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ' ਵਾਲੀ ਪੰਗਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਮਿਲਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਡਿਠਾ। ਜੇ ਕਰ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਇਕੱਠਾ ਕਰਾਇਆ ਖਜਾਨਾ' ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ ਕੈਨੇਡਾ।
ਫੋਨ: 716-536-2346
www.singhsabhacanada.com & ਅਰਥਾਂ ਲਈ www.gurugranthdarpan.com ਤੇ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ।

*****

ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੋ

ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਇਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਘੁਣ ਨਾਲ ਨਤੀਜੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ 1925 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗਰ ਸੰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ, 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ' ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵੱਗਾਂ ਦੇ ਵੱਗ ਫਿਰਦੇ ਮੈਂ ਕੀਹਦੇ ਕੀਹਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫੌਜ ਦਾ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤੂਆਣਾ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ , ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਘੁਣਸਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤਲੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ, ਸੰਤ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਹਰਖੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆਸਾ ਵਾਲਾ, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇ ਵਾਲਾ (ਘਗਰਾਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਇਟਾਂ ਮਾਰਕੇ ਭਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਫਿਰ ਕਦੀ ਉਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ), ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀ ਭਰਤੀ ਹੋਏ। ਫੋਜ 'ਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਮ ਕਟਵਾ ਕੇ ਖਲਕਤ ਵਿਚ ਆ ਸੰਤ ਬਣੇ। ਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਸੰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਧਰਿਆ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੱਟ ਕਪੜੀਆਂ ਦੀ ਵਿਹਲੜ ਜਮਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਸੂਲ ਹੈ 'ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ'। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸੰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀ ਆਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਲਾਣੇ ਸੰਤ ਨੇ ਆਹ ਧਾਰਮਿਕ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ ਥੱਲੇ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੇ ਭੀੜ ਪਈ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲੀ। 1984 ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧ/ਸੰਤ ਨੇ ਖਲਕਤ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜਾਂ ਹੌਂਸਲਾ ਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਨਹੱਥੇ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੱੜ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਮੀਟ/ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਮੀਟ/ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਮੀਟ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਲਮ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਦਈ ਹੈ। ਪਰ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹਲੜ ਲੱਭੜਗੱਟੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇੜਾਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟ /ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਜੇ ਮੀਟ/ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਮਾੜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਹੀ ਮਾੜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਡਾਲਰ, ਪੌਂਡ ਜਾਂ ਯੂਰੋ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸ ਖਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ । ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਸਰਸੇ ਵਾਲਾ ਸਾਧ ਜਿਸ ਕੋਲ 150 ਸਾਧਵੀਆਂ/ਰਖੇਲਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਧ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਛੱਤਰਪਤੀ ਵਰਗਾ ਲੇਖਾਕਾਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਸੇ ਵਾਲਾ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਇਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਨ ਸਧਾਰਣ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਕੀੜੇ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੋੜਿਆ।ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਕਿਥੇ? ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬੈਟਰੀ ਲੈ ਕੇ ਭਾਲਿਆਂ ਵੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਾਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੋਤਰੀਆਂ (101 ਸੌ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ) ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਖਰੀਦੇ, ਸੰਪਟ ਪਾਠ (ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਨਹੀਂ) ਕੀਤੇ, ਖਾਸ ਸੰਪਟ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੂਪ-ਦੀਪ ਤੇ ਹਵਨਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮਣ ਮੇਵਾ ਤੇ ਘਿਓ ਅੱਗ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ - ਗੁਰਬੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਬੁਰਕੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ (ਮਜ਼ਬੀ ਸਿੱਖਾਂ) ਨੂੰ ਅਵਾਜਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਹੈ ਕੋਈ ਚੌਥੇ ਪਉੜੇ ਵਾਲਾ" ਤੇ ਅੱਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਬ੍ਰਹਾਮਣਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰੱਥਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛਿਕੇ ਤੇ ਟੰਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ 12-12 ਸਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈਆਂ ਨਾਲੇ 10-10 ਲੱਖ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਵੀ ਲਾ ਲਏ। ਬਾਬੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 21 ਸਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਾ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਬਾਬਾ ਆਪ ਤਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਾਂਹ ਕਿਸਨੂੰ ਫੜਾਈ ਹੈ। ਸੱਚ ਦਾ ਸੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਝੂਠ ਆਪਣੇ ਸਾਰਿਆਂ

ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 12500 ਪਿੰਡ ਤੇ 13000 ਸਾਧ। ਇਕ ਇਕ ਸਾਧ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ/ਸਿੱਖੀ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ। ਪਰ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 25% ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਿਹਲੜ ਤੇ ਲਬੜਗੱਟੇ ਸਾਧ ਸਾਡੀਆਂ ਇਜਤਾਂ ਵੀ ਲੁਟਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡਾ ਪੈਸਾ ਵੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਬਜਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਬਰੀ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰਮਾਇਆ ਇੱਥੋ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਰਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਦੀ ਅਯਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਣ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬੂਟਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੱਕ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੂਰ ਜਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਦੀ ਨਹੀ ਬਹੁੜੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਜੁਮੇਵਾਰੀ ਤਾ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਇਉਂ ਚਿਬੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇ ਲੱਕੜੀ ਨੂੰ ਸਿਉਂਕ। ਸਿਉਂਕ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਯਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਉਂਕ ਨੇ ਤਾਂ ਲੱਕੜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਪਾਂ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੌਰਣ ਵਾਲਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਦੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਣਾ ਕੀਓ ਕਲ ਆਪੇ ਹੀ ਤੈ ਧਾਰੀਐ ॥ ਦੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਧਰਿ ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀਐ ॥ ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ ਸਭੁ ਕੋਈ ਆਈ ਵਾਰੀਐ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹਹਿ ਕਿਉ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥ ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ ॥20॥ {ਪੰਨਾ 474}

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !) ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ (ਜਿੰਦ ਰੂਪ) ਸੱਤਿਆ ਪਾਈ ਹੈ । ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਜੀਵ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਹੇ ਭਾਈ !) ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਇਹ ਜਿੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ, ਉਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਭੁਲਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ । (ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਜਿੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਦਮ ਕਰ ਕੇ) ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਸੁਆਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਹਰੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ।20।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਓ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੀਏ। ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਸਾਲ ਭਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਜਾਣ ਆਉਣ ਲਈ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੂਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਲੈਪ-ਟਾਪ ਤੇ ਪਰੋਜੈਕਟਰ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ਼ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਅਰਥ-ਬੋਧ, ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ, ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਤਕਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲ਼ਾਂ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਇਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 40 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੈਂਟਰ ਖ੍ਹੋਲਣ ਨਾਲ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਵਾਪਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 40 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਹੋਰ 250 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂ਼ਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਗੋਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੱਗ ਬੰਨ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਪੱਗ ਦਾ ਖਰਚਾ ਅਸੀਂ ਮਾਸਟਰ ਲੋਕ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਗ ਦਾ ਖਰਚਾ ਝੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋੜ ਤਾਂ ਇੱਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਗ ਬੰਨਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣ ਪੱਗ ਬੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਅੱਜ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ 250 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਸੋ ਆਓ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀਏ।
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸਨਰੀ ਕਾਲਜ਼ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਣਾ, ਸੈਲ # 9814635655.
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸਨਰੀ ਕਾਲਜ਼ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸ੍ਰ. ਕੰਵਰ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਘਰ # 161 24 28 765 ਅਤੇ ਸੈਲ #161 207 6172
ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ: ਸ੍ਰ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ # 416 627 1984,

ਸ੍ਰ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ # 905 858 8904, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ #716 536 2346.

ਅਪੀਲ: ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਬੜਗੱਟੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

www.singhsabhacanada.com

*****

ਅਰਦਾਸ

ਪੰਥ ਰਤਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਮੇਰੀ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਵਰਤ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਨੇ ਮੁੱਕਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੇਸਮਝ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨ ਨਾਲੋਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮੈ ਇਕ ਮਕਾਨ ਤੇ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕੁਝ ਮਾਣ ਮੰਗਾਂਗਾ, ਪਰ ਜਦ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂਗਾ।

ਜੇ ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਹਾਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਗਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਗ-ਮੰਗ ਕੇ ਜਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅਕਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਾਂ ਆਪ ਤੰਗ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਇਤਨਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਭਾਂਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਸਾਂਭਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਲੰਬੂ ਵਾਂਗ ਫਿਰਾਂਗਾ ਆਖਰ ਇਹ ਭੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੰਗਾਂਗਾ ਕਿ ਮਰਾਂ ਨਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨਾ ਭੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੇਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਂਦਾ ਹੀ ਚਲੇਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮੰਗਦਾ ਹੀ ਚੱਲਾਂਗਾ:

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ ਹੋਇ॥
ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ॥
ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ॥ (ਪੰਨਾ -2)

ਪਰ ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੀ 'ਨਦਰ' ਬੀ ਨਾਲ ਦੇ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਜੇ ਤੇਰੀ 'ਨਦਰ' ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਲੋੜ ਭੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਸਿਰਦਰਦੀ ਲਵਾਂ? ਮੈਨੂੰ 'ਨਦਰ' ਦੇਹ ਤੇ ਤੂੰ ਲੱਗਾ ਰਹੁ ਇਹਨਾਂ ਟੰਟਿਆਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਤੂੰ ਆਪ ਪਾਏ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਰਦਾਸ ਨਾ ਸੁਣ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਉਂ ਪਾ ਛੱਡੇ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਮਕਾ ਮੇਰਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਅਮਕਾ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਅਮਕਾ ਮੇਰੇ ਤਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਹ। ਜੇ ਤੂੰ ਉਹ ਮਾਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅੜਨ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਣਗੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਸਤਾ ਵੱਢਾਵਾਂਗਾ। ਆਖ਼ਰ ਇਥੇ ਹੀ ਪੁੱਜਾਂਗਾ ਕਿ ਮਰਜ਼ੀ ਮੇਰੀ ਹੀ ਚੱਲੇ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇਰੀ। ਜਦ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹੀ ਮੁਕਾ ਲਏ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਾਂ? ਫਿਰ ਮੰਗਾਂਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੜਨ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਦਾ ਜਿੱਤਦਾ ਹੀ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਸਵਾਦ ਹੀ ਕੀ ਰਿਹਾ? ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੀ ਸਵਾਦਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਜੇ ਕਦੀ ਹਾਰਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਿੱਤਿਆ ਕਾਹਦਾ?

ਮੈਂ ਇਸੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਹੀ ਬਥੇਰੇ ਝਮੇਲੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਜੇ ਆਖਰ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿੱਤ ਭੀ ਲਏ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੜਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਡਰ ਪਏਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜਿੱਤ ਕਰਾਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਆਕੜ ਨਾ ਜਾਏਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇਂ।ਜਦ ਮੇਰੀ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਭੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਤੇਰੀ ਥਾਂ ਮੈ ਖੁਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਖੁਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨੀਯਤ ਆਪਣੀ। ਜੇ ਨੀਯਤ ਭੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵਾਲੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪੁ ਹੀ ਬਣਾ ਲਓ, ਪਰ ਜੇ ਨੀਯਤ ਮੈ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਬ ਦੀ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਦ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ?

ਅਜਿਹੇ ਕੋਹੜਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵਾਲੀ ਨੀਯਤ ਵੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪੁ ਹੀ ਬਣਾ ਲੈ ।ਚੰਗੇ, ਮੰਦੇ, ਬੁਰੇ, ਭਲੇ, ਸੁੱਖ, ਦੁੱਖ ਜਿੱਤ, ਹਾਰ, ਸਭ ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਂਭ। ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੋ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਮੁਕਵਾਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਕੋ ਵੇਰਾਂ ਇਕੋ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੁਕਾਅ ਲਵਾਂ? ਇਸ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈ ਇਕੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੌਂਪਣਾ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਰਦਾਸ ਨਾ ਸੁਣ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਵਿਣੁ ਤੁਧੁ ਹੋਰੁ ਜਿ ਮੰਗਣਾ ਸਿਰਿ ਦੁਖਾ ਕੈ ਦੁਖ॥
ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੀਆਂ ਉਤਰੈ ਮਨ ਕੀ ਭੁਖ॥ (ਪੰਨਾ 958) **ਅਤੇ,**
ਕਬਹੂ ਨ ਬਿਸਰੈ ਹੀਏ ਮੋਰੇ ਤੇ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਇਹੀ ਦਾਨੁ ਮੰਗਾ॥ (ਪੰਨਾ 824)

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਅਕਤੂਬਰ 2008)

*****

'ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ---'

ਪ੍ਰੋ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਾਲੇ

ਪੱਥਰਾਂ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚਾਰੇ ਖਾਨੇ ਹੀ ਅਬੋਧ ਹਨ। ਪਰ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਛਿੱਲ-ਸਵਾਰ ਕੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਕਰੀਮ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰੋ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪੂਜਾ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਿਆ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਮੈਂ ਖਾਇਆ ਕਰੂੰਗਾ। ਪੱਥਰ ਵਿਚਾਰਾ ਬੇ-ਜਾਨ ਤੇ ਅਬੋਧ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਸ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਜੋ ਪੱਥਰ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਦਰਜਾ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਇੰਜ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਸੰਭਾਲ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਫ਼ਲਾਂ ਤੇ ਫੁਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਤੀਸਰੇ ਨੰਬਰ `ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਜੋ ਦੋ ਕੁ ਹਿੱਸੇ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਹਿੱਸੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਭੋਗਣਾ ਤੇ ਖਾਣਾ ਦੋਨੋਂ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗਿਆਨ, ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਲ ਨੂੰ ਕਦਮ ਵਧਾ ਲਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਧੀਆ ਡਾਕਟਰ, ਮਹਾਨ ਸਾਇੰਸਦਾਨ, ਸਿਆਣਾ ਬਿੱਜ਼ਨੈਸ-ਮੈਨ, ਸੂਝਵਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਦ-ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਗਿਆਨ, ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਸ਼ੂ ਤਲ `ਤੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਭੋਗ ਲਿਆ ਤੇ ਖਾ ਲਿਆ ਇਹ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਖਾਇਆ ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਸੋਇਆ ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਕਾਪੜੁ ਅੰਗਿ ਚੜਾਇਆ॥
ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ 3 ਪੰਨਾ 796-

ਅਤੇ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨ ਸੇਵਿਓ ਸਬਦੁ ਨ ਰਖਿਓ ਉਰਧਾਰਿ॥
ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਕਿਤੁ ਆਏ ਸੰਸਾਰਿ॥
ਪੰਨਾ 1414 –

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦਿਮਾਗ਼ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਸੌਂ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਨਾਸਪਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ 'ਬਾਂਸੁ ਬਡਾਈ ਬੂਡਿਆ' ਤੇ 'ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ, ਗੁਰ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੱਥਰ ਆਖਦੀ ਹੈ। 'ਜਿਨ ਕੇ ਚਿਤ ਕਠੋਰ ਹਹਿ ਸੇ ਬਹਹਿ ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ'॥

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਬੰਦਾ ਪਰ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪੈ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ `ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਪੱਦਰ ਮੱਚਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਾਨਣਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਨੇਰਾ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੁਆਲੇ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਕੁਹਰਾਮ ਮੱਚਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜੋਗੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਮੁਲਾਂ-ਕਾਜ਼ੀ ਜੋਕਾਂ ਤੇ ਚਿੱਚੜ ਬਣ ਕੇ ਕਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਚੋਲ਼ਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਖੜਗ ਲੈ ਕੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸਵਾਸ਼ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਦੀਂਵੀਂ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਵੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:----

ਕਾਦੀ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਮਲੁ ਖਾਇ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਨਾਵੈ ਜੀਆ ਘਾਇ॥
ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣੈ ਅੰਧੁ॥ ਤੀਨੇ ਉਜਾੜੇ ਕ ਬੰਧੁ॥
ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ 1 ਪੰਨਾ 662—

ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਰ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸਵਾਸ਼ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜੇਹੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ—

ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ, ਜਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ॥
ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ ਖਲਵਾੜੇ ਕਿਆ ਥਾਉ॥
ਸਚੈ ਸਰਮੈ ਬਾਹਰੇ ਅਗੈ ਲਹਹਿ ਨ ਦਾਦਿ॥
ਅਕਲਿ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ ਅਕਲਿ ਗਵਾਈਐ ਬਾਦਿ॥
ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ॥
ਅਕਲੀ ਪੜਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ॥
ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰਾਹੁ ਏਹੁ ਹੋਰਿ ਗਲਾਂ ਸੈਤਾਨੁ॥
ਸਲੋਕ ਮ: 1 ਪੰਨਾ 1245

ਅੱਖਰੀਂ ਅਰਥ-- ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਤਵੀਤ ਤੇ ਜੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਬੰਦਗੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਹੀ ਉਝੜਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਉਝੜਦੀ ਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਲਵਾੜਾ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੇਗਾ? ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਖੁੰਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਹੀ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਧਾਗੇ ਤਵੀਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਅਕਲ ਵਿਅਰਥ ਵਿੱਚ ਗਵਾ ਲੈਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਆਖੀਦਾ। ਅਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਖੱਟੀਏ। ਸਿਮਰਨ, ਅਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ। ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ—ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।

ਕੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਫ ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸੁਣਨਾ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਹੈ? ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿੱਚ ਲੱਗ-ਪਗ ਸੱਤਾਂ ਕੁ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ `ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। 1. ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਉਸ ਧਰਮੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਜੀਵਨ `ਤੇ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਵ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। 2. ਜੇ ਉੱਗਦੀ ਖੇਤੀ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਾਣੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। 3. ਸਖ਼ਤ ਮੇਹਨਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਏਗਾ। 4. ਆਪਣੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। 5. ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਪਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿਆਨ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। 6. ਗਿਆਨ, ਧਿਆਨ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 7. ਗੁਰ-ਗਿਆਨ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੌਮ ਦੇ ਧਰਮੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫ਼ਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹਨਤ ਤਥਾ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਕਿਰਦਾਰ `ਤੇ ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। "ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਜੇ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ"॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚੰਦ ਟਕਿਆਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ

ਖੁਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਰਤਨ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪੇ ਉੱਤਰੀ ਭਗਤ-ਮਾਲਾ ਦੀ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਕਥਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਜੜੀਂ ਤੇਲ ਦੇਂਦਿਆਂ ਆਮ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਰਮਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਦੋ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਦੋਨਾਂ ਹੀ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਕਥਾ ਵੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਵਨ ਕਰਾਈ। ਇੱਕ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਮਾਤਾ ਸਲੱਖਣੀ ਜੀ ਪੇਪਰ ਤੇ ਕਲਮ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜਿਆਂ ਹੀ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਲਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਨੇ ਪਿੱਛਲਾ ਪੈਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏਕਾ ਲ਼ਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ `ਤੇ ਸਾਤਾ ਪੈ ਗਿਆ"। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਲੈ ਸਲੱਖਣੀਏ ਇੱਕ ਦੇਣਾ ਸੀ ਪਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੱਤ ਲਿਖੇ ਗਏ ਈ, ਜਾ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ"। ਅਜੇਹੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ `ਤੇ ਕੇਸ-ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਪੂ--ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਰਮੋ ਨੇ ਮੇਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਏਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਬੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਬਖਸ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ"। ਤੀਸਰੇ ਸੱਜਣ ਕਥਾਵਾਚਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਸਤਰਾਂ ਸਰਵਨ ਕਰਾਈਆਂ:--

ਹੋਵਣ ਭਾਵੇਂ ਮਾਂਵਾਂ ਪਰੀਆਂ। ਨਾਲ ਹੁਸਨ ਦੇ ਡੱਕ ਡੱਕ ਭਰੀਆਂ।
ਸ਼ਾਹਾਂ ਘਰੀਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਨਣ ਪੱਟ ਹੰਢਾਵਣ ਜਰੀਆਂ।
ਪੂਰਾ ਕਦੀ ਸਿੰਗਾਰ ਨ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਗਲ਼ ਹਾਰ ਨ ਹੋਵੇ।

ਕਥਾਵਾਚਕ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿ "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਖੇਲਦਾ ਹੋਵੇ"। ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ ਵਿੱਚ ਲਿਬੜਿਆ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਅਣ-ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਪਰਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਿਰ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੋਏਗਾ। ਪੱਚੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਅਜੇ ਵੀ ਚੋਲ਼ੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਦੋ ਤਣੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਹੋਰ ਲੰਬਾ ਚੋਲਾ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਭਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੱਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਟਿਕਾਣੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ, ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠਿਆ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ, ਕਦੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ `ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਲਈ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ"। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਾਰੀ ਨਾ ਆਵੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਜਲਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਚੱਲੇ ਜਾਣ। ਅਜੇਹੇ ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ "ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਜੇ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ"॥ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ‘ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਟੇਕ ਬ੍ਰਿਥੀ ਸਭ ਜਾਨੁ॥ ਦੇਵਨ ਕਉ ਏਕੈ ਭਗਵਾਨੁ’॥ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ `ਤੇ ਅਜੇਹੇ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਗਈ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਏਹੀ ਸਜਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਖਲਵਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਅੱਜ—ਕਲ੍ਹ ਅਲੋਪ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਓਦੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰ੍ਹੀਆਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਲਾ ਜੇ ਕਿਰਸਾਨ ਉੱਗ ਰਹੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਕੱਟੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੀ ਖਲਵਾੜਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਰਾਗੀ ਜੋ ਨਵਾਂ ਸਿੰਘ ਸੱਜਿਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ 2007 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਮਸਕਟ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਧ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਜਗਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਭੋਗ ਲਗਾਓ। ਪੱਲਿਓਂ ਮਾਲ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਲ਼ਾ ਘਮਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਸੱਜੇ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸੱਜ ਗਿਆ ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਸੱਜੇ ਰਾਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਉੱਪਰ ਬੜੇ-ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਣਕ ਬੀਜਣ ਵਾਂਗ ਹੈ ਤੇ ਖਲਵਾੜਾ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਉੱਚਤਮ ਨਮੂਨਾ। ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ (ਖਲਵਾੜਾ) ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਤੇ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੈ ‘ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਝੜੈ ਖਲਵਾੜੈ ਕਿਆ ਥਾਉ’॥ ਜੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੁ-ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਝਵੇਂ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਤੋਂ ਖੁੰਝਿਆਂ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਰਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਾਖੰਡੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਲੋਕ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਡਰਾਵਾ, ਧਰਮ-ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕਾਲ਼ੇ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜਮਾਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਮਾਰ, ਕੋਹਲੂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਿਆ ਜਾਣਾ, ਤੱਪਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਇਤ ਆਦਿਕ ਸਜਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਵਲੋਂ

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ `ਤੇ ਬੈਠ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਧਰਮੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਦਿਨ ਦੀਵੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਉਹ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਲੱਗ-ਪਗ ਸੱਤ ਕੁ ਸਾਲ ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇਂਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਲਹਿਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਘਾਲ ਥਾਏ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਮਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। "ਸਚੈ ਸਰਮੈ ਬਾਹਰੇ ਅਗੈ ਲਹਹਿ ਨ ਦਾਦਿ"॥

ਸਚਿਆਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਧਰਮੀ ਤਾਂ ਦਿਸਦਾ ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਬਹਿਸ ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵੀਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਿਆਣਪ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣਗੇ ਭਾਈ ਮੁਰਗੇ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਘੰਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਏਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ। ਡਾਕਟਰ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਆਦਮੀ ਕਦੇ ਦਲੀਲ ਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਪੂਰੀ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ `ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀਰ ਖਾਸ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਜੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਰਵਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਭਾਈ ਦੋ ਸੌ ਪਰਵਾਰ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਵੀਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫੋਕੀ ਬਹਿਸ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, 'ਅਕਲਿ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ ਅਕਲਿ ਗਵਾਈਐ ਬਾਦਿ'॥

ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਅਕਲ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਮੁਖ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ। ਦੋ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਜੜਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਛਈਂ-ਛਿਮਾਈ ਉਸ ਨੇ ਕਪੜੇ ਧੋਣੈ ਤੇ ਛਈਂ ਛਿਮਾਈ ਉਹ ਅਕਸਰ ਨਹਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਹੁੱਕੀ ਤੱਪਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਜਨੀ ਕਿ ਜਿਲਮ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਬੁਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖੋ ਉਹ ਗੁੜ-ਗੁੜ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ `ਤੇ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਮਿੱਠਿਆ ਚੌਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਚੜਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਕਬਰ `ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵੀ ਗਿਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਧਾਂ `ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਸਮਾਧਾਂ `ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਚੜਾਉਂਣ ਨੂੰ ਕਈ ਵੀਰ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਗਿਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਪੈਣਾ ਹੀ ਅਸਲ ਭਗਤੀ ਹੈ। "ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਆਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ"॥ ਅਕਲ ਨਾਲ ਸੇਵਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣਾ। 'ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ' ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆਂ ਠੇਡੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਮਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਦੋੜੰਗੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ `ਤੇ ਸ਼ਨੀਚਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀਅਲ ਨਹੀਂ ਰੋੜੇਗਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਮਾਂਹ, ਤੇਲ ਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕਹੇ `ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜਾਏਗਾ। ਅਕਲ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਸਰਦਾਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ "ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਿਗਲਿਆ ਗਿਆ" ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡੇਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਕਾਲ਼ੀ-ਛਾਅ ਟਾਹਲੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਸੀ, ਅਕਲ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਡਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਰ ਉਹ ਮੰਨੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਾਲ਼ੀ-ਛਾ ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਸੇਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਬਾਬਿਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੋ, ਉਹ ਤੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਬਣੋ। ਪਰ ਅਕਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਬੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਿਆਂ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ `ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੋ, ਸਮਝੋ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਢਾਲੋ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਭੇਦ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਅਕਲੀ ਪੜਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ"

'ਅਕਲੀਂ ਕੀਚੈ ਦਾਨ' ਲੁਕਾਈ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲ ਰਾਹ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਚਲਾਕੀ ਜਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਭਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਧਰਮੀ ਆਗੂ ਹੈ। ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰਾਹੁ ਏਹੁ ਹੋਰਿ ਗਲਾਂ ਸੈਤਾਨੁ"

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਦੀ ਵਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਪਾਮਰ, ਕਾਮੀ, ਕੁਕਰਮੀ, ਫਿਸਾਦੀ ਤੇ ਉਪਦਰੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਵਿਹਲੜੇ ਸਾਧਾਂ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸਮਾਜ-ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਅੰਧਾ ਆਗੂ ਜੇ ਥੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰੁ ਜਾਣੈ॥
ਆਪਿ ਮੁਸੈ ਮਤਿ ਹੋਛੀਐ ਕਿਉ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣੈ॥ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 1 767--

Courtesy www.sikhmarg.com

*****

BOOKS FROM KHALSA TRICENTENNIAL FOUNDATION OF NORTH AMERICA INC.

Realizing the need for correct information about Sikhism in the English language for the benefit of Diaspora youth, KTF requested S. Gurbachan Singh Sidhu, UK, to revise some of his books and write new ones. Mr. Sidhu is one of the founders of The Sikh Missionary Society of UK and Guru Nanak Charitable Trust, Mullanpur Mandi, Ludhiana. Of the many books and pamphlets in English that he has authored we have been able to afford to publish only four:

1. **Sikh Religion and Christianity – 110 pages**
2. **Sikh Religion and Islam – 153 pages**
3. **An Introduction to Sikhism – 76 pages**
4. **Panjab and Panjabi – 177 pages**

These are excellent books for Sikhs and non Sikhs alike. Reading these books you will get the real meaning of Sikhi, something that Gurdwaras have miserably failed to teach. These books are for free distribution. We invite our readers in the USA to order any combination of 40 books for a donation to KTF of $100.00, including postage, and distribute them free to their family, friends, local sangats or schools operated by Gurdwaras. Your donation will help in the publication of The Sikh Bulletin.

*****

TEACH YOURSELF GURBANI. FOLLOWING TWO SOURCES ARE EXCELLENT:

1. www.srigranth.org This website will help you find page number of a shabad in Gurmukhi, English, Devanagari and Transliteration; and also to Panjabi translation by Prof Sahib Singh.
2. www.gurugranthdarpan.com This site carries the Panjabi translation of GGS by Prof Sahib Singh.

*****

Some other useful links

Aarti condemned by the Sikh Gurus being practiced at Patna Sahib: http://www.youtube.com/watch?v=1gWDcBddddU
www.sawaddinewsusa.com; www.sikhmarg.com;

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
3524 Rocky Ridge Way
El Dorado Hills, Ca 95762

Address
Label
Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write '*do not mail*' across the label and return to sender.
If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.